

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut mezinárodních studií

Chyba německé zahraniční politiky?

Německé snahy získat stálé místo v Radě bezpečnosti

1990-2005

Autor: Petra Kutinová

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Handl

Akademický rok 2006/2007

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a pouze s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 5. ledna 2007

Obsah

Úvod.....	1
1. Německo po roce 1990.....	4
1.1.1. Přehled jednotlivých myšlenkových proudů v politické a vědecké diskuzi o směřování zahraniční politiky po roce 1990	
1.1.2. Charakteristika teoretických směrů v rámci německé zahraničně politické debaty	6
1.2. Základy německé zahraniční politiky.....	8
1.3. Hodnoty a principy německé zahraniční politiky.....	10
1.3.1. Principy/normy německé zahraniční politiky, jak je definuje.....	11
Základní zákon	
1.3.2. „Převzetí větší zodpovědnosti“	
1.3.3. „Normalizace“ německé zahraniční politiky.....	12
2. Sjednocené Německo v OSN.....	12
2.1. Přehled	
2.2. Plány reformy Rady bezpečnosti po rozpadu bipolárního světa.....	14
2.3. Rozdílný postoj německých vlád k reformě Rady bezpečnosti.....	16
2.3.1. Postoj vlády Helmuta Kohla k reformě Rady bezpečnosti	
2.3.1.1. Postoj stran vládní koalice CDU/CSU a FDP k OSN	
2.3.1.2. Postoj vlády Helmuta Kohla k reformě Rady bezpečnosti.....	18
2.3.2. Postoj vlády Gernarda Schrödera k reformě Rady bezpečnosti.....	19
2.3.2.1. Postoj stran vládní koalice SPD a Bündnis 90/Die Grünen k OSN	
2.3.2.2. Vláda Gerharda Schrödra a reforma Rady bezpečnosti.....	21
3. Kritické hlasy proti německé kandidatuře na stálé místo v Radě bezpečnosti	24

3.1.Mezinárodní odpor:	
3.1.1.Přijatelný kandidát pro všechny? Neexistuje!	
3.1.2.Německo vs. Itálie.....	26
3.2.Kritika na domácí scéně.....	27
3.2.1.Kritika směru německé zahraniční politiky v odborném diskurzu	
3.2.2.Kritika činnosti Německa v rámci OSN a jeho požadavku	
na stálé místo v RB.....	29
Závěr.....	31
Resümee.....	34

Úvod

Sjednocením, které oficiálně proběhlo 3. října 1990, začala nová fáze německé zahraniční politiky. Po více než 40 letech rozděleného Německa s omezenou suverenitou se naskytla možnost vykonávat sebevědomou zahraniční politiku. Tehdejší ministr zahraničí Hans-Dietrich Genscher v své řeči na 45. Valném Shromáždění 26. září 1990 zdůraznil kontinuitu německé zahraniční politiky a vyloučil jakékoliv velmocenské snahy. „Jako rovnocenný člen ve sjednocené Evropě chceme sloužit míru. Tento závazek obsažený v preambuli německé ústavy určuje naši politiku, zřídka se mocenské politiky, a naopak znamená politiku zodpovědnosti.“¹

I přes toto a další všudypřítomná ujištění tehdejších německých politiků a přes celkovou euforii, vyvolanou koncem studené války a rozpadem bipolárního světa, měli někteří politici a část evropské veřejnosti strach z renacionalizace a nové vlny velmocenských snah sjednoceného Německa. Například britská premiérka Margaret Thatcher sjednocení Německa neviděla jako prioritní. Den po pádu zdi při rozhovoru s kancléřem Helmutem Kohlem zdůraznila, že je důležité, aby se v NDR ustavila demokratická vláda. Sjednocení však pro ni nebylo na denním pořádku.² V listopadu 1990 proběhl v Británii výzkum veřejného mínění, kde 55% občanů vyjádřilo souhlas se sjednocením Německa. V lednu 1991 už to bylo pouze 45%.³ V polském tisku probíhaly také poměrně časté diskuze o obavách z budoucí německé zahraniční politiky a ze suverénního sjednoceného Německa. Polské rozpaky nad sjednocením Německa byly dány za prvé ne vždy citlivým přístupem Německa ke svému důležitému sousedovi během rozhovorů „dva plus čtyři“, kde oba německé státy se čtyřmi vítěznými mocnostmi jednaly o podmínkách sjednocení Německa a jeho začlenění do Evropy. Polská strana, která byla přizvána až k závěrečným rozhovorům v červenci 1990⁴, vyjadřovala značné obavy zejména v souvislosti s uznáním německo-polské hranice. Hlavní roli přitom hrály traumatické historické zkušenosti. Polský diplomat v Německu v únoru 1990 dokonce v deníku Gazeta Wyborcza prohlásil, že by

1 Auswärtiges Amt(Hrsg.): 25 Jahre Mitgliedschaft Deutschlands in den Vereinten Nationen, Bonn 1998,s.23

2 Dokumente zur deutschen Politik. Deutsche Einheit. Sonderedition aus den Akten des Bundeskanzleramtes 1989/90, München 1998, s.506

3 Bullard, Julian: Die britische Haltung zur deutschen Wiedervereinigung, v: Josef Becker (Hrsg.): Wiedervereinigung in Mitteleuropa. Außen- und Innenansichten zur staatlichen Einheit Deutschlands, München 1992, s.39

4 Podepsání smouvy „dva plus čtyři“ 12.září v Moskvě předcházelo tři kola rozhovorů ve formátu, na němž se shodly oba německé státy a čtyři mocnosti 12. února v Otawě. 5. května v Bonnu a 22. června v Berlíně se uskutečnily dvě schůzky bez polské účasti. 17. července se pařížské schůzky zúčastnila i polská delegace.

bylo lepší, aby ruské jednotky zůstaly v Polsku a zajistily rovnováhu v Evropě, do doby než vznikne nový bezpečnostní systém.⁵

Jedno z témat, které pravidelně podněcuje ke kontroverzní diskuzi o zahraniční politice Německa, je jeho snaha o získání stálého místa v Radě bezpečnosti Organizace spojených národů (OSN). Již koncem 80. let umožnila změna politiky SSSR vůči OSN, kterou vyhlásil Michail Gorbačov 17.9.1987 v deníku Pravda, překonat blokádu Rady bezpečnosti.⁶ Ta trvala víceméně celou studenou válku. Po definitivním rozpadu bipolárního světa na počátku 90.let se OSN dostala do euforické fáze, která však neměla dlouhého trvání. V tomto období se v OSN znovu oživila myšlenka reformy OSN a tedy i hlavního rozhodovacího orgánu v otázkách války a míru - Rady bezpečnosti.

Německo se sjednocením stává nejlidnatější a největší zemí západní Evropy a potvrzuje roli nejdůležitějšího aktéra v rámci Evropské Unie. V souvislosti a návrhy na reformu Rady bezpečnosti se s Německem jako s jedním z vážných kandidátů počítá od začátku 90. let. Vzhledem k těmto skutečnostem němečtí političtí představitelé deklarují ochotu k převzetí „větší politické zodpovědnosti“ za dění ve světě. Této role se chtějí zhostit mimo jiné i získáním stálého místa v RB. Ve své práci chci podat přehled o reformě Rady bezpečnosti a německé snaze získat stálé místo v tomto grémiu. Na tomto tématu však chci také osvětlit kontroverzní debatu o směřování německé zahraniční politiky.

Práce je vymezena lety 1990 až 2005. Do tohoto časového úseku spadá rozhodování a diskuze o dvou plánech na reformu Rady bezpečnosti. V celém tomto období probíhá v Německu diskuze o převzetí „větší zodpovědnosti“ v rámci mezinárodního systému respektive v rámci OSN a Rady bezpečnosti. V letech 1990 až 2005 se v čele německého státu vystřídaly dvě vlády, které měly rozdílný pohled na reformu Rady a zejména intenzitu německého angažmá v této otázce.

Cílem mé práce je objasnit rozdílné přístupy obou vlád k této otázce. Nadto si pokládám otázku zda je tento požadavek oprávněný a není-li v rozporu s deklarovanými principy německé zahraniční politiky.

První kapitola podává přehled německé zahraniční politiky od roku 1990. Nejprve se věnuji přehledu tří základních teoretických škol mezinárodních vztahů; realismu, idealismu a institucionalismu. Dále pak konstruktivismu, proudu který obohatil současnou diskuzi o teorii

5 Hirsch, Helga: Zur Berichterstattung über Deutschland in der polnischen Presse Dokumentation zur Konferenz

„Das Bild der Nachbarn in der deutschen und polnischen Presse des Grenzgebiets“ 12. - 14. November, Werder/Havel 1994, http://www.dpg-brandenburg.de/nr_4_5/hirsch.shtml, 20.10.06

6 Kuchenbuch, Uta: Deutschland und die Vereinten Nationen, Hamburg 2004, s.223

mezinárodních vztahů. Tato část je zpracována na základě novějších publikací věnujících se za prvé německé zahraniční politice a za druhé teoriím mezinárodních vztahů. Z těchto základních teorií vychází několik rozdílných pohledů na současnou zahraničně politickou situaci a několik rozdílných analytických postupů. Ty definuji na základě autoritativní analýzy německého zahraničněpolitického diskursu 90.let, zpracované profesorem Guntherem Hellmannem, expertem na zahraniční politiku Německa. Pro porovnání přidávám stručný přehled obdobné klasifikace diskursu z pera dalšího experta na německou zahraniční politiku, profesora Sebastiana Harnische. Následuje část o základech německé zahraniční politiky, jak ji definují přední němečtí politici, zejména ministři zahraničí Klaus Kinkel a Joschka Fischer. Dále je zde Základní zákon (ústava SRN), který poněkud ojediněle, porovná-li se s ostatními ústavami demokratických zemí, definuje principy/normy německé zahraniční politiky. Tato pasáž je postavena na dokumentech (Základní zákon, veřejné projevy vládních představitelů a koaliční prohlášení). Opírá se rovněž o vybrané akademické publikace o německé zahraniční politice obecně či přímo o vztahu Německa a OSN, včetně Reformy rady bezpečnosti (zde odkazují zejména na nejnovější publikace věnované tomuto tématu od Andrei Lisette 2002, a Uty Kuchenbuch 2004).

Druhá kapitola mapuje reformu Rady bezpečnosti a postoj jednotlivých vlád k této problematice. Po nezbytném stručném úvodu zabývající se působením dvou německých republik a sjednoceného Německa v OSN, následuje podkapitola o plánech na reformu Rady bezpečnosti. Zde se snažím poukázat zejména na teoretickou rovinu této debaty, neboť ani Razaliho plán ani reforma navržená Kofi Annanem neměly větší naděje na schválení. Byly vždy zavrženy díky animozitám mezi státy kandidujícími na stálý post a jejich regionálními konkurenty či díky neochotě stálých členů vzdát se svého výsadního postavení. Následuje popis jednotlivých vládních stran a jejich vztahu k OSN a prezentace postojů jednotlivých vlád k reformě Rady bezpečnosti. Tato podkapitola se opírá o internetový portál německého ministerstva zahraničí, stranické dokumenty, proslovy jednotlivých politiků, články zabývajícími se reformou a další dokumenty.

Třetí kapitola mapuje zejména domácí kritické hlasy stavící se proti snaze vlád SRN získat místo stálého člena Rady. Zabývá se i oponenty na mezinárodním poli, zejména Itálií. Tato kapitola se opírá o řadu odborných publikací a novinových článků.

1. Německo po roce 1990

1.1.1. Přehled jednotlivých myšlenkových proudů v politické a vědecké diskuzi o směřování zahraniční politiky po roce 1990

Jak bude níže uvedeno, reálné uskutečnění reformy Rady bezpečnosti a přijetí Německa do tohoto grémia je spíše iluzorní. Zajímavá je na tomto tématu zejména debata o směru německé zahraniční politiky, která vychází z několika teoretických škol. Pro další analýzu nastolené otázky čtyři nejdůležitější teoretické směry, kterými je posuzování německé zahraniční politiky od roku 1990 formováno.

Liberalisticko-idealistická⁷ škola vznikla na začátku 20. století a svého rozmachu dosáhla zejména po první světové válce. Zástupci této teorie sami sebe neoznačují za idealisty, toto označení jim přisoudili realisté, a proto má spíše hanlivý charakter. Tento směr je velmi široký, jeho vymezení je obtížné. Petr Drulák přichází s následující definicí: „idealismus je myšlení, co není realistické, aniž by bylo možné ho přesněji charakterizovat.“⁸ Přesto je možné uvést několik základních znaků tohoto směru. Jeho představitelé jsou přesvědčeni o možnosti trvalého míru a spolupráce mezi státy. Rozhodující význam mají mezinárodní organizace, které mají zájem na obecném blahu. Státy tak mohou dosáhnout míru díky stabilní mezinárodní struktuře. Člověk je podle této teorie ve své podstatě rozumný a ideje a normy ho zavazují k jednání, které vede k racionálnímu konání a pokroku. V liberálním křídle tohoto směru je základem jednoty lidstva a trvalého míru hospodářská spolupráce, naproti tomu v idealistické křídle změna norem.

Realismus či neorealismus⁹ je podle Bredowa elementární teorií mezinárodních vztahů, nicméně v současnosti se na ni v Německu v rámci akademického diskuse nahlíží spíše negativně. Ve 30. letech 20. století se proti liberalismu vymezila škola klasického realismu, která byla reakcí na ztroskotání idejí Organizace spojených národů a revizionismu Japonska, Německa a Itálie. Jejím hlavním představitelem byl Hans Morgenthau. Realismus přišel s konceptem, kde vztahy mezi státy jsou principiálně labilní, proto zajištění mocenského postavení a z toho plynoucí bezpečnosti je v této teorii určující. Moc však není v realistické teorii

7 Dále k idealismu viz: Drulák, Petr: *Teorie mezinárodních vztahů*, Praha 2003, s.72-88, Hollis, Martin; Smith, Steve: *Mezinárodní vztahy: výklad a porozumění*, Brno 2000, s.28-32, 2006, Gareis, Sven Bernard: *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik, Eine Einführung*, Opladen 2005, s.23-24,

Nabers, Dirk: *Allianz gegen den Terror, Deutschland, Japan und die USA*, Wiesbaden 2005, s.29-38

8 Drulák, Petr: *Teorie mezinárodních vztahů*, Praha 2003, s.72

9 Dále k realismu viz: Nohlen, Dieter: *Lexikon der Politik, Band 1, Politische Theorien*, München 1995, s. 236-240, Jones, R. J.(edited by): *Routledge Encyclopedia of International Political Economy, Volume 3*, London 2001, s.1315-1316, Drulák, Petr: *Teorie mezinárodních vztahů*, Praha 2003, s.60-64, Gareis, Sven Bernard: *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik, Eine Einführung*, Opladen 2005, s.23-24,

Hollis, Martin; Smith, Steve: *Mezinárodní vztahy: výklad a porozumění*, Brno 2000, s.32-40, 120-127, Bredow, Wilfried von: *Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland, Eine Einführung*, Wiesbaden 2006, s. 24-25

pouze prostředkem k dosažení vlastních zájmů, koncentraci moci s cílem zlepšení postavení mezi ostatními státy. Je to spíš základní element národního zájmu. Zisk moci vychází podle Morgenthaua z přirozené vlastnosti člověka ovládat druhé. V takovém prostředí však dochází k nejistotě a nedůvěře k okolím státům, a dochází k takovým jevům jako byly závody ve zbrojení za studené války. V klasickém realismu je tedy základem moc a snaha o dominanci jednotlivých aktérů.

V roce 1979 definoval Kenneth Waltz neorealismus, který navazuje na klasický realismus předpokladem globální anarchie v systému mezinárodních vztahů. Jeho teorie je inspirována metodami ekonomie. V analýze mezinárodních vztahů používá analogie s analýzou trhu. Podle něj povaha mezinárodních vztahů je neměně násilná. Existuje však struktura, která vzniká interakcí mezi státy. Přestože v neorealismu státy mezi sebou soupeří o vlastní bezpečnost, může v tomto systému vzniknout rovnováha sil (balance of power) a stabilní mezinárodní systém. Konkurence mezi státy nemusí nutně vést k válce. Waltzova teorie je takzvanou „grand Theory“, která se zabývá mezinárodními vztahy jako celkem. Struktura tohoto celku pak ovlivňuje chování států. Určitý typ chování vede k přežití. V tomto bodě je patrná analogie s analýzou trhu. V konkurenčním prostředí přežívají pouze firmy, které se chovají racionálně a maximalizují svůj zisk. Přežití států je podmíněno zajištěním vlastního bezpečí.

Institucionalismus¹⁰ byl definován v 70. letech. Tato teorie vychází z idealistické tradice, nese však i některé znaky realismu. Základní myšlenkou institucionalismu je předpoklad, že státy jsou připravené a schopné dlouhodobé mezinárodní spolupráce na základě dohodnutých pravidel. Tato teorie je základem komplexního mezinárodního systému, v kterém klasické instrumenty mocenské politiky, zejména armáda určená k ochraně národních zájmů, ztrácejí na důležitosti. Do popředí vstupuje politika založená na mezinárodní spolupráci s cílem dosažení společných zisků. Na rozdíl od idealismu však není pro státy primárním impulsem k mezinárodní spolupráci dosažení obecného blaha, ale racionální rozhodnutí a výhodnější řešení společných specifických zájmů. Problémem této teorie je, že sklon jednotlivých států k samostatnému jednání, které by jim zajistilo krátkodobé výhody je natolik velký, že mezinárodní systém založený zejména na spolupráci mezi státy, která by jim v dlouhodobé perspektivě přinesla zisky, je těžko dosažitelný.

Konstruktivismus¹¹ není komplexně vypracovanou teorií mezinárodních vztahů. Tato spíše vědecká perspektiva vycházející ze sociologie, vznikla na začátku 90. let a obohatila diskuzi o

10 dále k institucionalismu viz: Hellmann, Gunther: Deutsche Außenpolitik, Eine Einführung, Wiesbaden 2006, s.98-100

Gareis, Sven Bernard: Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik, Eine Einführung, Opladen 2005, s.26-27

11 Dále ke konstruktivismu viz: Behrens, Kai: Prioritätenwechsel in der Außenpolitik, Frankfurt am Main 2005, s.30-33, Drulák, Petr: Theorie mezinárodních vztahů, Praha 2003

jednání států v mezinárodní politice. Základem konstruktivismu je to, že realita není objektivně daná, ale je převážně výsledkem sociální konstrukce. Jednající strany vytvářejí svět tím, jak sebe a své okolí vnímají a interpretují ho v perspektivě svých vlastních idejí. Podle těchto interpretací pak přizpůsobují své jednání k okolí. Definičním znakem mezinárodního řádu jsou všeobecně sdílené normy, které působí prostřednictvím identit jejich aktérů. Osvojené normy se stávají součástí identity. V konstruktivistickém pohledu plní mezinárodní instituce důležitou roli, neboť pomáhají díky zavádění norem měnit identitu aktérů.

1.1.2. Charakteristika teoretických směrů v rámci německé zahraničně politické debaty

Po výčtu čtyř základních teoretických škol mezinárodních vztahů, přinese následující kapitola systematickou analýzu myšlenkových proudů v německých akademických a odborných kruzích.

Jelikož množství názorů a literatury k diskurzu o německé zahraniční politice je nespočet, vzala jsem si jako základ pro potřeby mé práce analýzu Gunthera Hellmanna¹², který kategorizuje názorové proudy do pěti směrů: pragmatické multilateralisty, europeisty, euroskeptiky, idealistické internacionalisty a zástupce normalizace německé zahraniční politiky; tzv. normalizační nacionalisty. V závěru této kapitoly stručně představím jiný přístup k analýze německé zahraniční politiky prezentovaný Sebastianem Harnishem.

Pragmatičtí multilateralisté, skupina mající největší vliv na názory německých vládních elit, považují za nejdůležitější zapojení Německa do mezinárodních struktur: „Einbindungspolitik“. Podle nich není nutné příliš měnit směr německé zahraniční politiky, spíše je třeba se poučit a vzít si příklad z úspěchů „bonnské republiky“. Za nejdůležitější výzvy považují stabilizaci střední a východní Evropy a boj s globálními problémy. Nadto si uvědomují silnější pozici Německa po sjednocení, která však nestačí na nezávislé vojenské či politické jednání. Důležité je zapojení do mezinárodních struktur (OSN, NATO, EU), které legitimizují zahraničněpolitické jednání. Silné státy, mezi něž Německo podle nich patří, mají být strážci mezinárodního pořádku. Ačkoliv jsou zastánci multilateralismu, kladou zároveň větší důraz na nutnost jednání v souladu s německými nacionálními zájmy. V tomto bodě se tento směr různí a nenachází konsenzus v definici německých nacionálních zájmů. Například téma snahy dostat se do Rady bezpečnosti vidí rozdílně. Karl Kaiser považuje získání stálého místa za „nevyhnutelný důsledek

12 Hellmann, Gunther: Goodbye Bismarck? The Foreign Policy of contemporary Germany, v: Mershon International Studies Review, 40: 1 (1996), s.1-39, http://web.uni-frankfurt.de/fb3/hellmann/mat/Hellmann_Goodbye-Bismarck.pdf, 2.1.2007

stoupající mezinárodní síly Německa“¹³. Naproti tomu např. Lothar Rühl si myslí, že by „Německo jak pro své národní zájmy, tak pro širší mezinárodní společenství udělalo lépe, pokud by se tohoto požadavku vzdalo“.¹⁴

Europeisté se od multilateralistů liší tím, že zapojení do Evropské unie staví nad ostatní institucionální závazky. Evropská integrace, v dlouhodobé perspektivě federalizace Evropy, pro ně představuje základní cíl nové epochy německé zahraniční politiky. Tím by se EU stala silnějším aktérem na mezinárodní scéně. Francouzko-německé spojení považují za přednější, než vztah s USA.

Podle euroskeptiků rozpad bipolárního systému znamená návrat k politice národních států a velmocenské politice. Toto musí Německo akceptovat a zaujmout náležité místo ve světě. Federalizace EU by pozici Německa pouze oslabil. Německo, které považují za velmoc ve světovém měřítku a za centrální mocnost v Evropě, bude muset projít dlouhým vývojem, než najde své adekvátní místo ve světovém uspořádání. Dávají důraz na tradiční instrumenty velmocenské politiky; uzavírání aliancí, diplomacii, koncert velmocí. Prioritní organizací pro ně představuje NATO, které tvoří jedinou funkční linii mezi Evropou a USA. Přednostní je vztah se Spojenými státy. Další prioritou je integrace střední a východní Evropy do EU. Pokud se aplikují čtyři základní teorie uvedené v první kapitole, pak pragmatičtí multilateralisté, europeisté i euroskeptici sami sebe označují za institucionalisty. Euroskeptici se nejvíce blíží realistům. Podle Hellmanna všechny tři směry navrhuji „institucionalistické řešení realistických problémů“.¹⁵

Naproti tomu internacionalisté vycházejí jasně z idealistické tradice. Základním předpokladem je neexistence zahraniční politiky. V současnosti se realizuje pouze tzv. „internationalizující politika“. Neboť veškerá státní rozhodnutí mají vliv jak na domácí, tak na globální politiku. Proto je nutné jednat v souladu s globálními cíli; udržení míru, ochrana životního prostředí a lidských práv, boj s chudobou. Důležité jsou dobré vztahy nejen se sousedními zeměmi, ale i širším světem. Převzetí společné zodpovědnosti ve světě je pro ně přirozené, nadto by Německo mělo zaujmout vedoucí roli v mezinárodních institucích jako je NATO, EU ale hlavně OBSE a OSN, ve kterém by obhajovalo principy kooperativního multilateralismu.

13 Kaiser, Karl: Das vereinigte Deutschland in der internationale Politik, v: Kaiser, Karl, W.Maull, Hanns: Deutsche neue Aussenpolitik, Band I., edited by, München 1994

14 Rühl, Lothar: Einige Kriterien nationaler Interessenbestimmung, v: Sicherheitspolitik Deutschland: Neu Konstellation, Risiken, Instrumente, edited by Wolfgang Hendrich, Joachim Krause, Uwe Nerlich, Jürgen Nötzhöld, Reinhardt Rummel, Baden-Baden, s.754

15 Hellamann, Gunther: Goodbye Bismarc? The Foreign Policy of contemporary Germany, v: Mershon International Studies Review, 40: 1 (1996), s.13, http://web.uni-frankfurt.de/fb3/hellmann/mat/Hellmann_Goodbye-Bismarck.pdf, 2.1.2007

Poměrně malá skupina „normalizačních nacionalistů“ či „nové demokratické pravice“ se skládá zejména z mladých historiků, kteří vyzývají k lásce k vlastní zemi a k nalezení národního sebevědomí. Odmítají údajnou soustavnou redukci německé historie na nacistickou éru a vybízejí k navázání na bohatou minulost jak náboženskou, tak politickou. Obvinění, že zlehčují nacistickou éru, striktně odmítají. Jejich koncept mezinárodní politiky je nejméně rozvinutý. Soustřeďují se na domácí témata; obraz německé historie, vnitřní bezpečnost a imigraci. Vyjadřují značnou skepsi k západním hodnotám, které byly Německu vnuceny po II. Světové válce a které násilně zničily německou identitu. V zahraniční politice je pro ně důležitý dobrý vztah s USA a integrace v rámci NATO.

Pro ilustraci přináším pouhý vhled do rozdílné kategorizace zahraničněpolitické debaty, kterou ve svém článku publikoval Sebastian Harnish.¹⁶ Ten představil tři základní proudy analýzy německé zahraniční politiky, vycházející ze základních teoretických škol mezinárodních vztahů; realismu, institucionalismu a konstruktivismu.

Realisté zastávají názor, že silné sjednocené Německo bude hledat maximální autonomii v rámci transatlantických institucí a zároveň maximální vliv v EU. Institucionalisté docházejí k závěru, že Německo sleduje nadále politiku multilaterální kooperace a řídí se normami, na jejichž vývoji se aktivně podílí. Konstruktivisté se soustřeďují na analýzu subjektivních faktorů jako je národní identita, historická paměť a představy o roli Německa v mezinárodních vztazích a formulují zájmy a hodnotové principy v postojích jednotlivých aktérů.

1.2. Základy německé zahraniční politiky

Německá zahraniční politika po roce 1990 se vyznačuje podle bývalého ministra zahraničí Joschky Fischera „kontinuitou za změněných rámcových podmínek“¹⁷. To znamená, že i přes nepřehlédnutelné změny „rámcových podmínek“, jako je rozpad bipolárního světa a postu-pující globalizace, zůstaly hlavní znaky německé zahraniční politiky po roce 1989 stejné. Tím základem je politika integrace, multilateralismu a kooperace, který byl stanoven na začátku studené války Spolkovou Republikou Německo. Pro poražený a rozdělený stát to „neznamenal právo na rovné zacházení od Západních spojenců, ale umožňovalo Německu znovu ovlivňovat

16 Harnisch, Sebastian: Change and Komunity in Post-Unification German Foreign Policy, v: German Politics, Volume 10, London 2001

17 Rede von Bundesausenminister Fischer anlässlich des Festakts „50 Jahre Deutsche Gesellschaft für die Vereinten Nationen“ am 19. März 2002, v: Bulletin 2002, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

dění na mezinárodním poli“.¹⁸ Hans W. Maul definoval koncept zahraniční politiky „bonnské republiky“ jako „civilní mocnost“ („Zivilmacht“), která se vyznačuje právě multilaterální kooperací, podporou institucionálního rozvoje, supranacionální integrací. Nadto se snaží o zcivilnění mezinárodních vztahů omezením užití vojenské síly a posilováním mezinárodního právního systému, mírových řešení sporů a podporou lidských práv.¹⁹

Deklarované cíle německé zahraniční politiky po roce 1990 jsou pokračování evropské integrace, podpora transformace v zemích bývalého východního bloku, začlenění východní Evropy do Evropské unie a Severoatlantické aliance (NATO), dále kooperace s USA v rámci NATO a spolupráce na poli mezinárodních organizací jako je OSN, které se snaží o prosazení ekonomických, humanitárních a mírových cílů.²⁰

Z vládních prohlášení všech koaličních vlád po roce 1990 vyplývá jako jedna z hlavních priorit německé zahraniční politiky společná evropská politika na všech úrovních. V 90. letech jde zejména o potřebu rozšiřování EU především o země bývalého východního bloku, o zavedení společné měny, ale i o potřebu společné zahraniční a bezpečnostní politiky, která by zajistila efektivnější řešení problémů současného světa a vytvořila rovnocenného partnera pro Spojené státy americké. Jak prohlásil v roce 2002 bývalý ministr zahraničí J. Fischer: „Boj s globálními problémy současného světa musí být stále větší prioritou evropské politiky.“²¹ V roce 1993 vešla v platnost smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), která mimo jiné poprvé upravuje podmínky pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, ponechává ji však na úrovni mezivládní spolupráce. Kooperace např. na poli OSN je obsažena v 19. článku Maastrichtské smlouvy. Jednotlivé evropské státy se zde zavazují ke koordinaci svého postupu v rámci OSN. Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou se EU snaží koordinovat, harmonizovat a sjednotit jednotlivé zahraniční a bezpečnostní politiky jednotlivých států. Jednotlivé členské státy OSN ovšem zůstávají autonomními aktéry, neboť členy OSN jsou jen státy, ne supranacionální organizace jakou EU je.²²

Je tedy otázkou, jestli snaha Německa o stálé místo v Radě bezpečnosti Evropskou unii spíše nerozděluje a nadále by nevzdalovala EU od cíle společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

18 Lisette, Andrea: Reform in der Warteschleife, München 2002, s.41

19 Dále ke konceptu Zivilmacht viz: Harnisch Sebastian; Maull, Hanns W.: Germany as a civilian Power? The foreign policy of the Berlin Republic, Manchester and New York, 2001, s.1-10

20 Viz např.: Regierungserklärung des Bundeskanzlers: „Aufbruch in die Zukunft: Deutschland gemeinsam erneuern.“ am 23. November 1994 vor dem Deutschen Bundestag in Bonn, v: Bulletin 1994, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

21 Rede von Bundesausenminister Fischer im Rahmen der „Weimarer Reden über Deutschland“ „Europäische Herausforderungen zwischen Integration und Erweiterung und Deutschlands Verantwortung mitten in Europa“ am 10. April 2002, v: Bulletin 2002, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

22 Kuchenbuch, Uta: Deutschland und die Vereinten Nationen, Hamburg 2004, s.230-2

1.3.Hodnoty a principy německé zahraniční politiky

1.3.1. Principy/normy německé zahraniční politiky, jak je definuje Základní zákon

Základní zákon vypracovaný Parlamentní radou jako ústavní základna vznikajícího západoněmeckého státu byl koncipován jako provizorium. Z toho důvodu nebyl k jeho označení použit státoprávní pojem ústava. Na rozdíl od ústav většiny demokratických zemí definuje také normy zahraniční politiky. Vymezuje čtyři principy německé zahraniční politiky: Zachování míru a zákaz útočné války, zavázání se ke kooperativnímu multilateralismu, dodržování lidských práv a do roku 1990 obnovení jednoty Německa.²³

Zachování míru a zákaz útočné války se objevuje v několika odstavcích základního zákona. Již v preambuli se objevuje formulace, že vůlí německého lidu je „sloužit míru ve světě“.²⁴ V článku 1/II. se německý národ hlásí k „neporušitelným a nezcižitelným lidským právům, která jsou základem každého lidského společenství, míru a spravedlnosti ve světě“.²⁵ Tímto článkem se Německo zavazuje k ochraně lidských práv nejen ve vlastní zemi, ale i ve světě. Dva odstavce článku 26 zakazují přípravu útočné války a nařizují kontrolu výroby zbraní určených k vedení války, která je možná pouze se souhlasem spolkové vlády.²⁶ Článek 24/II umožňuje Spolku „za účelem ochrany míru začlenění do soustavy vzájemné kolektivní bezpečnosti; svolí přitom k omezení svých svrchovaných práv, jež zajistí mírový a dlouhotrvající pořádek jak v Evropě, tak mezi národy světa“.²⁷ Tento článek řeší i otázku nasazení Bundeswehru a stal se, jak bude níže detailněji uvedeno, sporným bodem na začátku 90. let. Do systému kolektivní bezpečnosti patří OSN a OBSE, na druhou stranu NATO se zařazuje do systému kolektivní ochrany, nasazení proti agresorovi zvenčí. Proto se objevil spor o nasazení Bundeswehru mimo území NATO. Opatření a způsoby jakými zajišťovat mír však nejsou v základním zákoně upřesněny. Neboť zachování míru v různých situacích vyžaduje rozdílná opatření. Válku jako takovou však základní zákon nezakazuje. V článku 73/I stojí, že „spolek má výlučné zákonodárství ve věcech obrany a ochrany obyvatel“.²⁸

Druhým hlavním principem je závazek k otevřenému kooperativnímu multilateralismu, který má zabránit individuálním německým akcím a izolacionismu. V preambuli stojí „jako rovnocenný člen ve sjednocené Evropě“, čímž se zavazuje k integraci Evropy. Charakter sjednocené EU však neupřesňuje. V článku 9/II „zakazuje spolky, které by byly namířeny proti

23 Dále viz: Bierling, Stephan: Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland: Normen, Akteure, Entscheidungen, München 2005, s.5-9

24 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23.Mai 1949, zuletzt geändert durch Gesetz vom August 2006, http://www.bundestag.de/parlament/funktion/gesetze/gg_aug2006.pdf, s.1

25 Tamtéž, s.1

26 Tamtéž, s.7

27 Tamtéž

28 Tamtéž, s.15

myšlenky porozumění mezi národy“.²⁹ Článek 24/I umožňuje „přenášet svrchovaná práva na mezinárodní instituce“, což je zásadou multilateralismu. V odstavci III se „zavazuje k přistoupení k systému mezinárodního rozhodčího soudnictví, které řeší mezistátní spory.“³⁰

Principy mezinárodní politiky jsou tedy definovány ústavou a dovolují Německu chovat se pouze v rámci těchto vymezení.

1.3.2.,,Převzetí větší zodpovědnosti“

Po sjednocení většina německých politiků v souvislosti se zahraniční politikou vůči OSN tvrdí, že by Německo mělo převzít větší zodpovědnost. Hans-Dietrich Genscher 26. září 1990 před 45. Valným shromážděním OSN řekl: „Německo se po sjednocení stalo silnějším státem, který si je vědom z toho plynoucí větší zodpovědnosti a tu také na sebe vezme.“³¹ V tom samém smyslu se tehdy vyjádřil i bývalý spolkový kancléř Helmut Kohl: „Sjednocením Německu narostla ve společenství států větší zodpovědnost a to ne nejen ve smyslu ochrany světového míru. Převezmeme tuto zodpovědnost také v OSN, Evropské Unii, Atlantické Alianci a také ve vztahu k jednotlivým zemím.“³²

Převzetí větší zodpovědnosti se podle Karla Kaisera od Německa očekávalo: „Co se týče budoucnosti, můžeme předpokládat, že mezinárodní okolnosti, které měly za důsledek sjednocení Německa, pravděpodobně ovlivní i směřování německé zahraniční politiky.“³³ Je tím myšleno, že ani Spolková republika Německo ani sjednocené Německo si nemohly vybrat směr své zahraniční politiky a jestliže se v roce 1949 od Spolkové republiky Německo očekávala zdrženlivá zahraniční politika, pak se od sjednoceného Německa očekává politika angažovanosti a převzetí větší zodpovědnosti. Transformace tohoto závazku do konkrétních kroků však vyvolává rozporuplné reakce. Nejkontroverznější v tomto smyslu je zapojení německých

29 Tamtéž, s.2

30 Tamtéž, s.7

31 Knapp, Manfred: Die Rolle Deutschlands in den Vereinten Nationen, Aus Politik und Zeitgeschichte (B 27-28/2002), s. 2

http://www.bpb.de/publikationen/71V9P9,1,0,Die_Rolle_Deutschlands_in_den_Vereinten_Nationen.html
29.3.2006

32 Tamtéž

Dále ke směru zahraniční politiky viz: Regierungserklärung des Bundeskanzlers: „Aufbruch in die Zukunft: Deutschland gemeinsam erneuern.“ am 23. November 1994 vor dem Deutschen Bundestag in Bonn, v: Bulletin 1994, Herausgebenvom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

33 Kaiser, Karl: Deutschlands Vereinigung, Bergisch Gladbach 1991, s 103

34 Koalitionsvereinbarung zwischen SPD und Bündnis 90/ Die Grünen Bonn 20 Oktober 1998

<http://www.datenschutz-berlin.de/doc/dde/koalo/11htm#wi7>, 20.12.2006

Koalitionsvertrag von CDU/CSU und SPD, 11. November 2005,
http://koalitionsvertrag.spd.de/servlet/PB/show/1645854/111105_Koalitionsvertrag.pdf

ozbrojených sil do konfliktů mimo území Německa a jeho spojenců a dále právě snaha německých vlád získat stálé místo v Radě bezpečnosti OSN.³⁴

1.3..3. „Normalizace“ německé zahraniční politiky

Nejen „převzetí větší zodpovědnosti“ se stalo okřídleným souslovím mnoha proslovů německých politiků. Také volání po „normalizaci“ německé zahraniční politiky se stalo po roce 1990 tradiční nejen mezi vládní garniturou. Po období omezené suverenity a celkové zdrženlivosti v zahraniční politice Německa, ochromeném tragickou zkušeností z II. světové války, se jedním z požadavků na budoucí směřování zahraniční politiky stává „normalizace“. Pod pojmem normalizace se rozumí takové chování, které by směřovalo mimo jiné k rovnocennému zapojení německých vojenských sil do struktur OSN, NATO a v budoucnosti i EU. S tím souvisí nahrazení „šekové diplomacie“, materiální a personální podporou mezinárodních struktur.³⁵

Podle Egona Bahra „je normální, že každý stát hájí své zájmy a pokouší se prosazovat své cíle bez toho, aby se nechal ochromovat vlastní minulostí.“³⁶ Bahr volá po sebevědomé zahraniční politice, již je sjednocené Německo nejen hodno, ale k níž je vlastně okolnostmi donuceno; navíc i zahraniční partneři tuto normalizaci očekávají. V této souvislosti se hovoří většinou o sporném bodu německé politiky a tou je vojenská účast na konfliktech mimo Německo. V roce 1993 se vyjádřil tehdejší ministr zahraničí Klaus Kinkel: „Konflikty nepočkají, až my budeme připraveni zasáhnout. Konflikty neprobíhají mírně či vypočitatelně, jak si to někteří rádi malují. Musíme naše schopnosti znormalizovat pokud nechceme naši politice způsobit velké škody. K této normalizaci patří také přijetí stálého místa v Radě bezpečnosti, pokud dojde k rozšíření tohoto grémia.“³⁷

2.Sjednocené Německo v OSN

2.1.Přehled

Organizace spojených národů založená 26.6.1945 přijetím Charty OSN, má za cíl zachování míru a bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce. Státy, které vyvolaly II.světovou válku,

35 Wagener, Martin: Auslandseinsätze der Bundeswehr. Normalisierung statt Militarisierung deutscher Sicherheitspolitik, v: Maul, Hanns W.; Harnisch, Sebastian; Grund Constantin: Deutschland im Abseits? Rot-Grün Außenpolitik 1998-2003, Baden Baden 2003

36 Bredow, Wilfried von: Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland, eine Einführung, Wiesbaden 2006, s.15

37 Kinkel, Klaus: Verantwortung, Realismus, Zukunftssicherung – Deutsche Außenpolitik in einer sich neu ordnenden Welt, v: Frankfurter Allgemeine Zeitung, 19.3.1993

byly v textu Charty OSN v článku 53 a 107 označeny jako nepřátelské a charta umožňovala proti nim vojenský zásah v případě jakýchkoliv revizionistických snah. Tato klauzule se nakonec díky vývoji v SRN, úzce vázanému na západní struktury, stala překonanou.

Díky Brandtově východní a německo-německé politice, která vedla ke zlepšení vztahů jak se státy z východního bloku, tak s NDR, se otevřela cesta k přijetí obou států do OSN v roce 1973.³⁸ Podle Andrei Lisette se éra dvojitého členství vyznačovala poměrně pasivní politikou na poli OSN, neboť oba státy neustále lavírovaly mezi zájmy svých spojenců a zájmy vlastními, které se snažily udržet uspokojivé německo-německé vztahy. Teprve konec konfliktu mezi východem a západem a sjednocení Německa v jeden suverénní stát, znamenaly možnost poprvé provádět samostatnou zahraniční politiku, neomezovanou nerovnoprávným postavením obou německých států v mezinárodním systému a německo-německým problémem.³⁹ Podle Manfreda Knappa se německá politika vůči OSN vyznačuje „kontinuitou politiky Spolkové republiky ve smyslu kooperativního globálního multilateralismu“.⁴⁰ Změnil se pouze mocenskopolitický rámec. Helmut Kohl ve svém koaličním prohlášení z roku 1991 deklaroval: „To, že Německo znovu nabylo plnou suverenitu mu dává nejen větší svobodu v jednání, ale přináší to i větší zodpovědnost. Tak to vidí také naši partneři ve světě. Očekávají od sjednoceného Německa, že dostojí této nové roli.“⁴¹ Vzhledem k tomu se otevírají dvě nové otázky: vojenská účast na mírových operacích OSN a získání stálého místa v Radě bezpečnosti. Jak už bylo řečeno, obě témata se stala problematickým bodem diskuze o směřování německé zahraniční politiky.

Do roku 1989 Spolková republika Německo podporovala mírové mise převážně pouze finančně, z toho dvě operace formou poskytnutí logistického a věcného materiálu.⁴² V den německého sjednocení Helmut Kohl ujistil všechny státy: „Po německém sjednocení a nabytí plné suverenity je Spolková republika Německo do budoucna připravena podpořit opatření OSN na ochranu a znovunastolení míru i skrze nasazení svých vojenských jednotek.“⁴³ Avšak mezi politickou elitou převládalo přesvědčení, že vojenskou účast německé armády -Bundeswehru - zakazuje ústava. Podle článku 87 a 24 odstavce II. německé ústavy se Bundeswehr mohl účastnit pouze konfliktů na obranu území smluvně definovaném Severoatlantickou aliancí.⁴⁴ Toto

38 Knapp, Manfred: Die Rolle Deutschlands in den Vereinten Nationen, v: Aus Politik und Zeitgeschichte (B 27-28/2002), s. 2

39 Lisette, Andrea: Reform in der Warteschleife, München 2002, s. 44

40 Knapp, Manfred: Die Rolle Deutschlands in den Vereinten Nationen, Aus Politik und Zeitgeschichte(B 27-28/2002), s. 3

41 Berndt, Michael; Ruf, Werner: (K)Ein Platz im Sicherheitsrat, 1996, <http://www.uni-muenster.de/PeaCon/wuf/wf-96/9620202m.htm>, 20.11.06

42 Lisette, Andrea: Reform in der Warteschleife, München 2002, s. 71

43 Knapp, Manfred: Die Rolle Deutschlands in den Vereinten Nationen, v: Aus Politik und Zeitgeschichte(B 27-28/2002), s. 5,

44 Kuchenbuch, Uta: Deutschland und die Vereinten Nationen, Hamburg 2004, s. 253

přesvědčení bylo živeno i veřejným míněním, které odmítalo jakoukoliv vojenskou účast na konfliktech mimo německé hranice zejména s ohledem na německou nacistickou minulost. 12. července 1994 vydal spolkový ústavní soud rozhodnutí, které prohlásilo německou vojenskou účast na mírových operacích OSN mimo teritorium NATO za ústavní.⁴⁵

2.2.Plány reformy Rady bezpečnosti po rozpadu bipolárního světa

Před analýzou konkrétních kroků Německa, je nutné objasnit plány na reformu Rady bezpečnosti a její šance na schválení.

V době založení OSN měl její výkonný orgán Rada bezpečnosti, který jako jediné grémium OSN vydává rezoluce závazné pro všechny státy, pouhých jedenáct míst - pět stálých a šest nestálých členů. Od té doby došlo k jedinému rozšíření v roce 1965 po první vlně dekolonizace, kdy byla Rada na nátlak nově vzniklých států rozšířena o čtyři nestálé členy.⁴⁶ Po rozpadu bipolárního světa se obnovila intenzivnější diskuze o rozšíření počtu členů Rady bezpečnosti, které by mělo vést nejen k „větší reprezentativnosti, ale i k přizpůsobení světové realitě“ a nové mocenskopolitické situaci.⁴⁷ Kritizováno je především složení stálých členů, kde není zastoupen ani jeden z početných států třetího světa a kontinent Afriky či Jižní Ameriky není zastoupen vůbec. Dále je kritice vystaveno privilegované užití práva veta, kterým disponují pouze stálí členové Rady. To je považováno za nedemokratický mocenský instrument, který porušuje rovnost mezi členskými státy a umožňuje zneužití k prosazování vlastních národních zájmů.⁴⁸

První jasně vyjádřený požadavek na rozšíření byl vznesen v roce 1992 na konferenci nezávislých států v Jakartě. Rezolucí 48/26 byla roku 1993 Valným shromážděním ustavena „Open-ended Working Group“ - pracovní skupina, která měla sestavit návrh reformy o rozšíření a změně pracovních postupů Rady bezpečnosti. Jelikož však tato skupina byla otevřena všem členům OSN a měla rozhodovat konsensuálně, byla vedena dlouhá debata bez jakékoliv dohody.

49

45 Viz. rozhodnutí ústavního soudu: Bundesverfassungsgericht (1994): BVerfGE 90, 289 – Bundeswehreinsatz vom 12.Juli 1994, dále Hyde-Price, Adrian: Germany&European order: Enlarging NATO and the EU, Manchester and New York, s.145-149

46 Nestálí členové jsou voleni Valným shromážděním na dva roky bez možnosti okamžitého znovuzvolení.

47 Bourantonis, Dimitris; Magliveras, Konstantinos: The Enlargement of the UN Security Council: Reflections from the Current Debate, v: Politics: surveys and debates for student of politics, Volume 22/2002, 1, s. 24

48 Lindner, Ralf; Bardeleben, Manfred: Reform der Vereinten Nationen, Bonn 1997, s. 22

<http://www.fes.de/fulltext/stabsabteilung/00495002.htm#LOCE9E2>, 20.11.2006

49

<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/VereinteNationen/ReformVN/ReformSR-Vorgeschichte.html>, 6.12.2006

Teprve 20.března 1997 přednesl tehdejší prezident Valného shromáždění malajský ambasador Ismail Razali plán reformy. Podle jeho slov „Open-ended Working Group“ nemůže vypadat jako místo nekonečných vyjednávání, to by na OSN vrhalo špatné světlo⁵⁰. Návrh jeho reformy počítal s rozšířením o pět nových stálých členů. Dva měli být z industrializovaných států, po jednom z Afriky, Asie a Jižní Ameriky s Karibikem. Dále se mělo rozšíření týkat nestálých členů. Po jednom místě mělo připadnout Africe, Asii, Jižní Americe s Karibikem a východní Evropě. Tímto se měla Rada bezpečnosti rozšířit o 9 členů na 24 zástupců. Noví stálí členové neměli disponovat právem veta, zatímco „staří“ stálí členové měli omezit jeho užití na rozhodování v rámci kapitoly 7 Charty OSN⁵¹. Nakonec ztroskotalo i pouhé hlasování o této reformě kvůli postoji Spojených států amerických, které nebyly ochotny hlasovat o rozšíření o tolik míst.⁵² Reformě Rady bezpečnosti by muselo předcházet hlasování o změně charty OSN, která definuje privilegované postavení vítězných mocností - pěti stálých členů Rady bezpečnosti. Uskutečnění reformy je možné pokud by dvě třetiny ze všech členů Valného shromáždění hlasovali pro reformu a ta musí být poté ratifikována ve dvou třetinách států, včetně všech s právem veta.⁵³

Po neúspěchu Razaliho plánu se jednání o reformě na čas uklidnilo. Další impuls přišel až po válce v Iráku a díky reformnímu úsilí generálního tajemníka Kofiho Annana. V prosinci 2004 zveřejnil zprávu „Bezpečnější svět – naše společná zodpovědnost“, ve které vyjmenoval největší ohrožení mezinárodní bezpečnosti. Představil možnosti její ochrany a navrhl důležité institucionální reformy, které měly napomoci uskutečnění jím vytyčených cílů.⁵⁴ V tomto dokumentu se objevil i návrh reformy Rady bezpečnosti. Ten obsahoval dvě možnosti rozšíření.

1. Model A počítal s rozšířením o 6 stálých míst bez práva veta. Dvě místa měla být pro Afriku, zbylý počet měl být rozdělen podle stejného klíče jako v plánu Ismaila Razaliho.
2. Model B navrhoval jedno nové nestálé místo a 8 takzvaných „semi-permanentních“ členů, kteří by byli voleni na 4 roky a byla by možnost znovuzvolení.⁵⁵

50 Razali prohlásil: „The Open-ended Working Group should not be seen as a place for endless talk – that would give the United Nations a bad image.“, z: Bourantonis, Dimitris; Magliveras, Konstantinos: The Enlargement of the UN Security Council: Reflections from the Current Debate, z Politics 22(1)/2002, s. 25

51 Sedmá kapitola upravuje opatření při ohrožení nebo porušení míru. Celý text charty i s komentářem na stránkách: <http://www.inidia.de/un-charta-komentar.htm>, 10.11.2006

52 Dále k reformě Rdy bezpečnosti viz:

<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/VereinteNationen/ReformVN/ReformSR-Vorgeschichte.html>, 6.12.2006

53 viz Charta OSN, článek XVIII/108, <http://www.inidia.de/un-charta-komentar.htm>, 10.11.2006

54 Viz celý dokument na <http://www.un.org/secureworld/brochure.pdf>, 25.12.2006

55 Dále k reformě Rady bezpečnosti viz:

<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/VereinteNationen/ReformVN/ReformSR-Vorgeschichte.html>, 6.12.2006

Nicméně na summitu OSN probíhajícím od 14. do 16. září 2005 žádné změny ve složení Rady bezpečnosti, užívání práva veta či pracovních metod schváleny nebyly. Okleštěný dokument o reformě OSN schválený Valným shromážděním tak obsahuje pouze fakt, že je nutné Radu reformovat, aby byla zvýšena transparentnost a reprezentativnost, žádné kroky v tomto směru však učiněny nebyly. Jak uvádí Veronika Bílková ve svém článku, důvodů bylo několik. Celková citlivost tohoto tématu vyvolala vzájemnou odlišnost zájmů zainteresovaných skupin. Postavily se proti sobě zájmy stálých členů, kandidátů na stálé členství, regionálních rivalů kandidátů a další státy.⁵⁶

2.3.Rozdílný postoj německých vlád k reformě Rady bezpečnosti

2.3.1.Postoj vlády Helmuta Kohla k reformě Rady bezpečnosti

Po sjednocení země pokračovala až do roku 1998 vláda koalice parlamentní frakce CDU/CSU a Svobodné demokratické strany FDP. Do této doby spadá rozhodování o Razaliho plánu. Před objasněním konkrétních kroků této vlády je objasněn obecný vztah těchto stran k OSN.

2.3.1.1.Postoj stran vládní koalice CDU/CSU a FDP k OSN

V základním programu strany CDU z roku 1994 je jako nevyšší cíl mírové a bezpečnostní politiky definováno „hájit svobodu a mír jako předpoklad zajištění důstojného života. Centrálními elementy naší politiky jsou mezinárodní dialog, zabraňování konfliktů a krizový management, mezinárodní kontrola zbraní a zmenšování zbrojního potenciálu. Sjednocené Německo by mělo v rámci OSN převzít větší zodpovědnost a měla by být posílena akceschopnost OSN, aby bylo možné účinněji zajišťovat mír. Dále je Německo připraveno převzít zahraničněpolitickou zodpovědnost a účastnit se akcí OSN vedoucích k ochraně a obnovení míru.“⁵⁷

Parlamentní frakce stran CDU/CSU zaujímal na začátku 90. let k OSN spíše kritický a rezervovaný postoj. Od II. krize v Perském zálivu (1991-1992) CDU/CSU změnilo názor na vojenskou účast v mírových misích OSN. Podle nich nestála nasazení Bundeswehru v zahraničí v cestě ani ústava. Německo mělo plnit všechna práva a povinnosti, která z členství v OSN vyplývají, včetně vojenské účasti na misích OSN. Avšak před mírovými snahami OSN

56 Bílková, Veronika; Kortusová, Pavla : Reforma OSN se nekoná? Ohlédnutí za zářijovým summitem OSN, v: Mezinárodní politika 2006/1

57 Außen- und Sicherheitspolitische Grundsätze der CDU

„Chancen nutzen – für Sicherheit sorgen“

Grundsatzprogramm der CDU Deutschlands: "Freiheit in Verantwortung", Hamburg 1994, s.64-65

<http://www.cdu.de/doc/pdf/grundsatzprogramm.pdf>

upřednostňovala organizace kolektivní obrany - NATO a WEU. Za sporné považuje především monopol na použití síly, kterým OSN disponuje a zdůrazňuje právo na individuální a kolektivní sebeobranu. Mandát OSN považuje za vítaný, ale ne nutný. Jedině tak je možné vymanit se ze závislosti na mocnostech s právem veta jako je Čína a Rusko. Tento postoj odpovídal reálně politickému přesvědčení jak CDU tak CSU, které uznávaly především suverenitu jednotlivých států a upřednostňovaly systém kolektivní obrany před systémem kolektivní bezpečnosti. Z této perspektivy je jasné, že postoj k Reformě OSN byl spíše rezervovaný. Jak bylo výše uvedeno v programu CDU, strana považovala reformu OSN za důležitou, ale zároveň si uvědomovala neschopnost OSN přijímat jakékoliv zásadní změny. To se projevilo i na ochotě tuto organizaci finančně podporovat. Z povinných výdajů na rozvojovou pomoc, které mají dosahovat 0,7% z HNP(BSP) se příspěvek Kohlovy vlády propadl až na 0,26% .⁵⁸ Nemalý vliv na tuto politiku měl předseda CDU Helmut Kohl, který OSN podceňoval. Po odchodu Helmuta Kohla a s oživením tématu reformy Rady bezpečnosti za vlády Gerharda Schrödera se i ve stranických dokumentech objevuje vyjádření k tomuto tématu. Na 20. stranickém sjezdu v roce 2006 se CDU vyslovila přednostně pro stálé místo pro EU, ale na cestě k tomuto cíli je Německo připraveno převzít větší zodpovědnost.⁵⁹ Strana CSU je v tomto smyslu ještě přímější. Ve svém dokumentu o zahraniční a bezpečnostní politice z roku 2004 praví: „Rada bezpečnosti musí odrážet současný svět a ne stav z roku 1945. K tomu patří také to, že bude Německo v rámci celkové reformy OSN požadovat stálé místo v Radě bezpečnosti.“⁶⁰

Prioritou liberální politiky strany FDP podle základního programu z roku 1997 je sjednocení Evropy. NATO vidí jako výraz hodnot a zodpovědného společenství spojující Evropu s USA a zajišťující bezpečnost Evropy. Z pověření systému kooperativní bezpečnosti v rámci OSN se staví v rámci služby společenství národů za zabezpečování a ochranu, obnovu míru a za prosazování mezinárodního práva.⁶¹

FDP, jako liberální strana, která tradičně obsazovala post ministra zahraničí, měla k OSN vřelejší vztah. Stejně jako CDU zaujímal obecně souhlasné stanovisko s účastí Bundeswehru na mírových misích OSN. Před tím však považovala za nutnou změnu ústavy, která podle FDP umožňovala nasazení německých ozbrojených sil pouze v rámci spojeneckého území NATO.

58 dále viz: Volger, Helmut (Hrsg.): Lexikon der Vereinten Nationen, München 2000, s.598

59 Beschluss des 20. Parteitages der CDU Deutschlands: „Deutschlands Verantwortung und Interessen in Europa und der Welt wahrnehmen.“, 28. Nov. 2006, s.15

http://www.dresden2006.cdu.de/download/Beschluss_A_End.pdf

60 Außen- und Sicherheitspolitische Grundsätze der CSU

„Chancen nutzen – für Sicherheit sorgen“, 11.Okt.2004, s.15

http://www.csu.de/csu-portal/csude/uploadedfiles/Dokumente/041011_Grundsatzpapier.pdf

61 Wiesbadener Grundsätze: Für die liberale Bürgergesellschaft, beschlossen auf dem Bundesparteitag der FDP am 24. Mai 1997 in Wiesbaden, s.25-26, <http://www.fdp-bundesverband.de/files/363/wiesbadg.pdf>

Spolu s SPD podala ústavní stížnost na to, že se němečtí piloti zúčastnili v rámci posádek letadel Severoatlantické aliance AWACS konfliktu v bývalé Jugoslávii.⁶²

Ve volebním programu z roku 2005 představuje FDP nezměněnou pozici liberální bezpečnostní politiky. NATO pro ní představuje nadále nejdůležitějšího aktéra v zabezpečování míru. NATO však má jednat pod dohledem OSN, které jako jediné disponuje monopolem násilí.⁶³ OSN, jako základ globálního systému má být posíleno, neboť poskytuje legitimitu předcházení mezinárodním konfliktům (Krisenbeweltigung). FDP má přednostní zájem na úspěšně provedené reformě, ale zároveň se staví proti zúžení reformní debaty na požadavek stálého místa pro Německo.⁶⁴

2.3.1.2. Postoj vlády Helmuta Kohla k reformě Rady bezpečnosti

Přání Německa získat stálé místo v Radě bezpečnosti vznesl Klaus Kinkel na zasedání Valného shromáždění OSN 23. září 1992. „Rada bezpečnosti je hlídačem mezinárodního míru. Začala diskuze o její reformě, kde na sebe nebereme žádnou iniciativu. Ale pokud by se jednalo o konkrétní změně dnešního složení Rady, vznesli bychom naše přání být stálým členem.“⁶⁵ V prosinci téhož roku byla schválena rezoluce 47/62, která vyzývala všechny členské státy, aby podaly písemný návrh zabývající se budoucím složením Rady bezpečnosti. O rok později v rozhovoru pro Frankfurter Allgemeine Zeitung uvedl, že k normalizaci Německa patří i stálé místo v Radě.⁶⁶ V roce 1994 označil Kinkel reformu za důležitou otázku, a doufal v konstruktivní výsledek pracovní skupiny zabývající se reformou.⁶⁷ V roce 1996 předpokládal, že je Německo v souvislosti s reformou Rady bezpečnosti téměř u cíle a byl potěšen, že většina států německou snahu podporuje. Vyzýval Valné shromáždění, aby o této věci rychle rozhodlo.⁶⁸

Na druhou stranu Helmut Kohl zaujímal poměrně laxní přístup k této oblasti zahraniční politiky. Zpětně o stálém místě v Radě bezpečnosti prohlásil: „To pro mě nebylo téma, které by

62 Lisette, Andrea: Reform in der Warteschleife, München 2002, s. 97

63 Wahlprogramm der FDP, 29.7.2005, s. 47-48, <http://www.fdp.de/files/653/fdp-wahlprogramm.pdf>

64 Beschluß des Präsidiums der FDP: Kontinuität, Prinzipien und neue Herausforderungen für liberale Außenpolitik, Berlin, 6. September 2005, s. 4-5, http://www.fdp.de/files/653/P-Liberale_Aussenpolitik.pdf

65 viz: Rede des Bundesministers des Auswärtigen, Dr. Kinkel, vor Generalversammlung der Vereinten Nationen in New York am 23. September 1992, v: Bulletin 1992, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

66 Kinkel, Klaus: Verantwortung, Realismus, Zukunftssicherung - Deutsche Außenpolitik in einer sich neu ordnenden Welt, Beitrag von Bundesminister des Auswärtigen, v: Frankfurter Allgemeinen Zeitung, 19.3.1993

67 Rede des Bundesministers des Auswärtigen, Dr. Kinkel, vor der 49. Generalversammlung der Vereinten Nationen am 27. September 1994 in New York, v: Bulletin 1994, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

68 Cremer, Uli: Deutschland – eine Veto-Macht, Vor einem Sitz im Sicherheitsrat oder: Realitätsverlust rotgrüner Außenpolitik, Kassel 2005, s.1

<http://www.uni-kassel.de/fb5/frieden/themen/Aussenpolitik/sicherheitsrat2.html>, 21.4.2005

stálo v mojí agendě příliš vysoko.“⁶⁹ V roce 1998 se setkali v berlínském hotelu Four Seasons zmocněnci USA, Francie, Velké Británie, Japonska a Německa, aby jednali o přijetí Japonska a Německa do Rady bezpečnosti jako stálých členů. Peking s Moskvou byly ochotny vést rozhovory, ale Američané celý návrh blokovali. Helmut Kohl nezávisle na ministerstvu zahraničí poslal svého zahraničněpolitického poradce Joachima Bitterlicha do Washingtonu. Ten vysvětlil americkému poradci pro bezpečnost při jednání mezi čtyřma očima: „Německá vláda zdaleka není pro to být u všech sporů světa.“⁷⁰ Jinými slovy německý kancléř očividně nestál o vyjednávání ohledně stálého místa v Radě bezpečnosti.

Přes evidentní rozdíly v názoru na vztah k OSN se za této vlády prosadila linie FDP, zejména díky poměrně laxnímu přístupu Helmuta Kohla k této oblasti zahraniční politiky. Podle Hans-Peter Schwarze platí, že, „pokud kancléř ukáže vůli převzít vedoucí roli v některých oblastech nebo v zahraniční politice jako celku, oplývá vůdčí silou a není ochromen ani opozicí ve vlastní straně ani ohledy na koaličního partnera, může udávat rozhodující impulsy nebo celkový směr zahraniční politiky.“⁷¹ Podle jednacích řádů spolkové vlády má ministr zahraničí vyšší kompetenci ve věci jednání s cizinou, přesto může kancléř do velké míry zahraniční politiku ovlivňovat.⁷²

2.3.2. Postoj vlády Gerharda Schrödera k reformě Rady bezpečnosti

2.3.2.1. Postoj stran vládní koalice SPD a Bündnis 90/Die Grünen k OSN

V základním programu SPD, který byl formulován v roce 1989 a v roce 1998 přepracován, je řečeno: „OSN se může zasazovat o mír, zmírňovat globální problémy a prosazovat zájmy rozvojových zemí. To vše za předpokladu, že státy předají více kompetencí a úkolů na tuto organizaci. SPD se mimo jiné zastává reformy rady bezpečnosti a považuje za nutnou celkovou změnu dosavadní struktury s cílem zlepšit akceschopnost OSN.“⁷³

SPD je tradičně pro fungující globální systém pod vedením OSN a zasazuje se o jeho rozvoj. Do začátku 90. let se stavěla odmítavě k jakémukoliv nasazení Bundeswehru v zahraničí

69 Frankfurter Allgemeine Zeitung 15.12.04: EU Beitritt Türkei, „unfair, unehrlich und zünicsh, <http://www.faz.net/s/Rub99C3EECA60D84C08AD6B3E60C4EA807F/Doc~E786204A408184F3C93939BC7F6B474F5~ATpl~Ecommon~Scontent.html>, 20.12.2006

70 Nass, Mathias: Mit Kampfeslust und tausend Tricks, Die Zeit, 16.12.04, <http://www.zeit.de/2004/52/UN-Reformdebatte>, 12.11.06

71 Schwarz, Hans-Peter: Handbuch der deutschen Außenpolitik. München 1975, s. 52-53

72 Kompetence členů vlády dále upřesňuje viz: článek I. a III. Geschäftsordnung der Bundesregierung, http://www.bundesregierung.de/Content/DE/___Anlagen/geschaeftsordnung-der-bundesregierung,property=publicationFile.pdf

73 Grundsatzprogramm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, Leipzig 1998, s. 18 http://www.spd.de/show/1682028/spd_berlinerprogramm.pdf

přesahujícímu čistě humanitární rámeč. Důvodem bylo přesvědčení o německé historické zátěži z II. světové války. Pod tlakem okolností však musela strana svůj plán postupně revidovat. Po rozhodnutí ústavního soudu z 12.7.1994 považovala za přijatelnou účast na mírových operacích, jež by následovaly po vyčerpání veškerých možností diplomatických vyjednávání. Vojenské operace pro nastolení míru mohla podle SPD provádět pouze Severoatlantická aliance, která na takový druh misí má prostředky, ovšem zásadně s mandátem Rady bezpečnosti. Již od začátku 90. let SPD deklaruje nutnost nejen reformy Rady bezpečnosti a zasazuje se o získání stálého místa pro Německo, ale i potřebu reformy hospodářské a sociální rady, efektivnější využívání rozvojové pomoci a větší spolupráci v oblasti životního prostředí.⁷⁴

Bündnis 90/Die Grünen viděli úkol OSN v zachovávání míru na světě. Odmítali zároveň nasazení Bundeswehru v cizině ze strachu z militarizace Německa. Předseda strany Joschka Fischer ještě v roce 1994 ve své knize „Risiko Deutschland“ píše: „Další vývoj není těžké odhadnout. Začíná to formulací „Převzít větší zodpovědnost“, pak přijde první účast Bundeswehru ve válečných konfliktech, první mrtví, budou následovat vlastenecké rituály, generálové budou požadovat větší pravomoci, váleční hrdinové budou heroizováni, exhumují se již dávno překonané tradice a touha německých nacionalistů – návrat „primátu zahraniční politiky“ bude moci být znovu oslavován. Současně s tím Německo obdrží stálé místo v Radě bezpečnosti, kde doposud sedí pouze nukleární mocnosti.“⁷⁵

Tento postoj se začal měnit až s masakrem v Bosně a Hercegovině. V roce 1995 Joschka Fischer ve svém dopise své straně upozorňoval, že pacifistická politika Bündnis 90/Die Grünen může vést k větším škodám než užítku a oddaluje stranu od řešení reálných problémů a nečinně přihlíží právě k takovým masakrům jaké se staly v Bosně.⁷⁶ Reformu OSN viděla strana a priori v demokratizaci jejích struktur a rozhodování a v ochraně lidských práv. Za vlády Helmuta Kohla požadovali na rozdíl od SPD rozšíření Rady bezpečnosti pouze pro regiony, které nebyly v Radě do té doby zastoupené. Požadavky na místo stálého člena Rady bezpečnosti OSN považovali za příklon k mocenské politice Německa.⁷⁷

V „zásadním“ programu vládní strany Zelených, který byl zformulován na konferenci strany v březnu 2002, byl upřednostňován model, který by zavedl stálá místa připadající

74 Volger, Helmut (Hrsg): Lexikon der Vereinten Nationen, München 2000, s. 600-604

75 Fischer, Joschka: Risiko Deutschland. Krise und Zukunft der deutschen Politik, Köln 1994, s. 232

76 Lisette, Andrea: Reform in der Warteschleife, München 2002, s. 113

77 Tamtéž, s. 111-112

regionům a ta by byla obsazována na principu rotace.⁷⁸ Ve volebním programu z roku 2005 je jako dlouhodobý cíl uvedeno získání stálého zastoupení EU v Radě.⁷⁹

V době vládní koalice SPD a Bündnis 90/Die Grünen panovala shoda ohledně posílení OSN a její reformy a jednotném postupu všech stran (kromě PDS) zastoupených v Bundestagu.⁸⁰

2.3.2.2. Vláda Gerharda Schrödera a reforma Rady bezpečnosti

Získání stálého místa v Radě bezpečnosti se stalo důležitou zahraničně politickou otázkou, zejména v druhém vládním období, v kterém probíhala intenzivní reformní snaha Kofiho Annana. Na rozdíl od předchozí vlády, kde se v otázkách OSN a její reformy kancléř stavěl spíše do ústraní, a nehledě na původní negativní postoj strany Zelených, se vláda Gerharda Schrödera v otázce reformy vyjadřovala velmi jednotně a jak ministr zahraničí, tak kancléř se ve svých projevech snažili Německé místo propagovat na všech frontách.

Po nástupu vlády Gerharda Schrödera v roce 1998 se téma reformy Rady bezpečnosti po neúspěchu Razaliho plánu na čas odsunulo na okraj politické debaty. Přesto v koaliční smlouvě byla řeč o získání stálého místa: „Německo využije příležitosti stát se stálým členem Rady bezpečnosti, pokud bude reforma schválena s ohledem na větší regionální vyváženosti a nebude-li možné získat stálé místo pro EU.“⁸¹

V koaličním prohlášení z roku 2002 bylo jako priorita zmíněno získání místa pro Evropskou unii jako celek, což se shoduje s volebním programem Zelených, kde je jako dlouhodobý cíl definováno získání stálého evropského místa. V koaličním prohlášení však následuje ospravedlnění či odůvodnění případné samostatné cesty Německa do Rady bezpečnosti: „Stálé místo by se Německo nezávisle na svých EU-partnerech snažilo prosazovat pouze v případě, že by se získání stálého místa pro EU ukázalo jako neuskutečnitelné a zároveň by reforma byla dojednána na principu regionální vyváženosti.“⁸² S ohledem na prakticky neexistující zahraniční politiku EU a na neochotu Francie a Velké Británie vzdát se svého privilegovaného postavení, bylo jasné, že se vláda de facto přiklonila k prosazování místa pouze pro Německo.

78 Grundsatzprogramm von Bündnis 90/Die Grünen: „Die Zukunft ist Grün“, 2002, s.165-167
http://www.gruene.de/cms/files/dokbin/68/68425.grundsatzprogramm_die_zukunft_ist_gruen.pdf

79 Das Grüne Wahlprogramm 2005: „Eines Für Alle“, s.109
http://www.gruene.de/cms/default/dokbin/141/141550.wahlprogramm_2005.pdf

80 Drucksache 14/5243, Antrag der Fraktionen SPD, CDU/CSU, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP: Die Vereinten Nationen an der Schwelle zum neuen Jahrtausend, 07. 02. 2001
<http://dip.bundestag.de/btd/14/052/1405243.pdf>, 12.12.2006

81 Cremer, Uli: Deutschland – eine Veto-Macht, Vor einem Sitz im Sicherheitsrat oder: Realitätsverlust rotgrüner Außenpolitik, Kassel 2005, s.1
<http://www.uni-kassel.de/fb5/frieden/themen/Aussenpolitik/sicherheitsrat2.html>, 21.4.2005

82 Koalitionsvertrag 2002-2006: Erneuerung-Gerechtigkeit-Nachhaltigkeit: Für ein wirtschaftlich starkes, soziales und ökologisches Deutschland. Für eine lebendige Demokratie., s.72,
http://archiv.bundesregierung.de/artikel/17/444117/attachment/444120_3.pdf

V roce 2003 Joschka Fischer ujišťuje: „Německo nebude trvat na získání stálého místa v Radě bezpečnosti, ale bude určitě požádáno, aby se o stálé místo ucházelo.“⁸³ Zejména v roce 2004 německá vláda razantně vystupovala za dosažení uvedeného cíle. V červenci 2004 absolvoval Joschka Fischer oficiální cestu po asijských zemích - Indii, Pákistánu, Číně, Bangladéši a Srí Lance. Jedním z důvodů této cesty byly rozhovory o nadcházející reformě OSN. Joschka Fischer sice nechtěl, aby tato cesta byla chápána jako „volební boj“ za německé stálé místo v Radě bezpečnosti, ale rozhovory s oficiálními zástupci daných zemí se mimo jiné zabývaly tímto tématem.⁸⁴

Jednoznačnou podporu získalo Německo pouze od Indie. Podpora z této strany nepřekvapí, neboť s Indií a dalšími dvěma státy (Brazílie, Japonsko) Německo vytvořilo skupinu G4, která se společnými silami měla zasazovat o prosazení svého cíle- získat stálé místo v Radě bezpečnosti. Nejcennější by samozřejmě bylo příslibení podpory od Čínské lidové republiky. Toho ale německý ministr zahraničí nedosáhl. Naopak se mu podařilo rozladit čínské představitele výtkami za nedodržování lidských práv. V dalších zemích také nedosáhl jednoznačné podpory.⁸⁵ Bangladéšský ministr zahraničí řekl, že se k reformě nemůže vyjádřit, dokud nemá na stole definitivní podobu reformy, ale dodal, že Německo určitě získá post odpovídající jeho postavení. Pákistán se samozřejmě ostře postavil proti indické kandidatuře. Neboť pokud by Indie získala stálé místo a navíc právo veta, znamenalo by to, že by Indie mohla vetovat rezoluce zabývající se indicko-pákistánským sporem v oblasti Kašmíru.

Spolkový kancléř Gerhard Schröder si v prosinci 2004 při své oficiální návštěvě Číny počínal značně obezřetněji, než jeho ministr zahraničí. Prohlásil: „Německo spolu s Čínou sdílí přesvědčení, že bezpečnost a mír je možné udržet pouze na základech efektivního multilateralismu. Obě země mají shodný zájem na silné a rozhodné OSN.“⁸⁶ Vyjádřil nutnost rozšíření nejen o nestálé, ale i stálé členy a to i z řad průmyslových států. Čínský ministerský předseda Wen Jiabao se vyslovil pro aktivnější roli Německa v Radě bezpečnosti. Na druhou stranu G. Schröder prohlásil, že by mělo dojít ke zrušení embarga na dovoz zbraní do Číny. Zároveň však ujistil, že Německo zrušením embarga nesleduje vlastní zájmy a nezamýšlí do

83 Interview se Stuttgarter Zeitung, 27.10.2003, v: Cremer, Uli: Deutschland – eine Veto-Macht, Vor einem Sitz im Sicherheitsrat oder: Realitätsverlust rotgrüner Außenpolitik, Kassel 2005, s.1 <http://www.uni-kassel.de/fb5/frieden/themen/Aussenpolitik/sicherheitsrat2.html>, 21.4.2005

84 Töpfer, Eric: Mit begrenztem Erfolg auf schwierigerem Terrain, Joschka Fischer wirbt in Asien für ständige Sitz im Sicherheitsrat, Südasien-Informationsnetz e.V., 2004, <http://www.suedasien.net/news/2004/juli/fischer.htm>

85 Tamtéž

86 Rede von Bundeskanzler Gerhard Schröder vor dem Verband der Chinesischen Industrie am 7. Dezember 2004 in Peking

Číny zbraně dovážet.⁸⁷ Toto vysvětlení však mnohé nepřesvědčilo o dobrých úmyslech německé vlády. Naopak podpora režimu nedodržující lidská práva, za účelem získání určitého postavení nepřišlo mnohým jako jednání v souladu s principy německé zahraniční politiky.

Na jaře 2005 se G. Schröder snažil přesvědčit o správnosti vytrvalé odpůrce reformy Rady bezpečnosti - USA - a snažil se lobovat např. u americké obchodní komory: „Podporujeme reformní plány Kofiho Annana v OSN, což samozřejmě zahrnuje i reformu Rady bezpečnosti. Jsme připraveni převzít větší mezinárodní odpovědnost než doposud, což také děláme... To, že to děláme, je mimo jiné důvod, proč to říkáme: Kdo je v tomto smyslu aktivní, ten má také právo ucházet se o stálé místo v Radě Bezpečnosti.“⁸⁸ Toto ujišťování však americké straně nemohlo vyvrátit názor, že Německo je značně nespolehlivým partnerem, který během iráckého konfliktu v roce 2004 zamítl podpořit americkou invazi na Irák za jakýchkoliv podmínek. Tím byla vyloučena podpora i za předpokladu, že by invaze dostala mandát Rady bezpečnosti a Německo tak ukázalo neloajalitu s orgánem, v kterém by chtělo zastávat privilegovaný post.⁸⁹

Na zasedání Valného shromáždění OSN v roce 2005 se pak mělo o reformě jako takové rozhodovat. Důvody rozšíření Rady bezpečnosti shrnul ministr zahraničí Joschka Fischer ve svém projevu před 59 Valným shromážděním OSN do několika bodů:

1. Rada s více členy by byla více mezinárodně uznávaná a měla by větší autoritu
2. Vyrovnanější a početnější zastoupení všech kontinentů mezi stálými členy by vedlo k větší identifikaci všech států s Radou bezpečnosti.
3. Rozšíření by zvýšilo motivaci nových členů k udržitelnému rozvoji a uskutečnění cílů OSN.
4. Rozšíření musí odrážet současnou geopolitickou realitu, zvraty jako konec studené války a dekolonizaci. Proto by musely do Rady bezpečnosti vstoupit státy všech velkých regionů jihu.
5. Současně by měly být zohledněny státy, které velkým dílem přispívají k udržování míru a mezinárodní bezpečnosti stejně jako k uskutečnění cílů, jež si OSN vytyčuje.
6. Takové rozšíření by pro Radu bezpečnosti znamenalo zlepšení efektivnosti, schopnosti jednání a schopnosti prosazování svých návrhů.⁹⁰

Je nesporné, že Německo je státem, který výrazně podporuje činnost OSN, ať už finančně jako 3. největší přispěvatel do rozpočtu OSN, či materiálně a personálně. Německo má druhý

⁸⁷ Vertrauensvolle Partnerschaft mit China, Archiv der Bundesregierung 6.12.2004, <http://archiv.bundesregierung.de/bpaexport/artikel/68/756368/multi.htm>

⁸⁸ Rede von Bundeskanzler Gerhard Schröder vor der American Chamber of Commerce am 27. Juni 2005 in Washington, v: Bulletin 2005, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

⁸⁹ Dále k iráckému konfliktu viz: Harnisch, Sebastian: German Non-Proliferation Policy and the Iraq Konflikt, v: German Politics 13(2004) 2, s. 1-13

⁹⁰ Rede des Bundesministers des Auswärtigen, Joschka Fischer, vor der 59. Generalversammlung der Vereinten Nationen am 23. September 2004 in New York: "Für eine Reform des Systems der Vereinten Nationen", v: Bulletin 2004, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

největší počet vojáků podílejících se na mírových misích OSN⁹¹, ale zůstává otázkou, zda-li by případně německé stálé místo zajistilo deklarovanou větší vyváženost v zastoupení států v Radě bezpečnosti, či větší efektivitu, autoritu a další výše jmenované cíle. Jisté je, že k žádnému rozhodnutí v této otázce nedošlo a pravděpodobně ještě dlouho nedojde.

3. Kritické hlasy proti německé kandidatuře na stálé místo v Radě bezpečnosti

3.1. Mezinárodní odpor:

3.1.1. Přijatelný kandidát pro všechny? Neexistuje!

Případné rozšíření Rady bezpečnosti vyvolává samozřejmě různé reakce a výjimkou nejsou zcela negativní postoje vůči některým uchazečům. Hlavní úlohou tohoto grémia je přijímat rozhodnutí týkající se otázek války a míru. Jedním z důvodů rozšíření je větší regionální vyváženost Rady. Avšak dohoda větších regionálních celků na jednom či dvou kandidátech není jednoduchá, ne-li nemožná. Jediný region, který uspořádal konferenci, na které mělo dojít k dohodě o dvou kandidátech na stálé místo v Radě bezpečnosti, byla Africká Unie. Ta nakonec podle komentáře v Die Zeit znemožnila reformu Rady bezpečnosti tím, že se nebyla schopna dohodnout na dvou kandidátech a ještě požadovala pro nové členy zachování práva veta. Tím ztroskotala naděje států G4 na společný postup s dvěma africkými státy. G4 byla ochotna ustoupit z privilegia práva veta a zasazovala se o rozšíření o maximálně 6 stálých členů. Zatímco v červenci 2006 při jednáních Africké Unie by se v roli stálých členů Rady bezpečnosti rádi viděli Nigérie, Súdán, Egypt, Keňa, Alžír a další. V srpnu bylo jasné, že k dohodě není možné dospět, a proto se Africká Unie rozhodla nenominovat žádný z afrických států.⁹²

Ze států G4 nedosáhl ani jeden jednoznačné podpory od regionálních partnerů. Důvodem je tradiční animosita mezi státy. Čína se staví proti svému tradičnímu soupeři Japonsku, které má další opozici v Jižní Koreji. Mexiko se ptá, co opravňuje Brazílii ke kandidatuře kromě největšího počtu obyvatel v jižní Americe.

Opozice k návrhu A, který počítá s rozšířením o stálé členy, se soustřeďuje v neformální skupině států - „Coffee club“. Jejich cílem je společný postup na prosazení návrhu B, který počítá s rozšířením Rady bezpečnosti pouze o „semi-permanentní“ členy. Tato skupina nemá ani závaznou strukturu, ani stálý počet členů. Nejdůležitějšími aktéry jsou vedle Itálie Pákistán, Mexiko, Argentina a Jižní Korea. Tyto státy se snaží především zabránit svým regionálním

91 Za vlády Helmuta Kohla v roce 1998 bylo kolem 2800 německých vojáků v Bosně a Hercegovině a v Gruzii. Během prvního volebního období G. Schrödera už se účastnilo zahraniční mise převážně na Balkáně již přes 10 000 vojáků Bundeswehru.

92, „Aus für deutschen Traum“, Die Zeit, 5.8.2005, www.zeit.de/2005/32/UN_Sicherheitsrat, 20.11.06

partnerům v získání stálého místa. Někteří však považují návrh B za demokratičtější variantu plánované reformy.⁹³

I za předpokladu, že by byla sestavena dvoutřetinová většina, která by hlasovala pro plán A, pro schválení je nutný souhlas všech mocností s právem veta. A jak Razaliho plán, tak reforma Kofiho Annana ztroskotala právě na nich. Američané si přejí reformu OSN, ale jejich priority jsou jinde než v reformě Rady bezpečnosti. Američané považují OSN za neefektivní a zkorumpovanou organizaci. Americký senát ustavil v roce 2005 pracovní skupinu, která zpracovala návrh reformy obsahující 46 jednotlivých reformních kroků týkajících se zefektivnění chodu OSN. V polovině června sněmovna reprezentantů schválila zákon, který mohl snížit americké členské příspěvky na polovinu v případě, že by nebyl schválen americký návrh reformy.⁹⁴ V otázce reformy Rady bezpečnosti se USA přiklání k rozšíření maximálně o dva až tři stálé členy. Fakticky podporují dlouhodobě pouze Japonsko, které by mělo podle nich v Radě bezpečnosti tvořit asijskou protiváhu k Číně. Jinak rozšíření Rady bezpečnosti vnímají jako krok, který by ještě zhoršil efektivitu tohoto orgánu. Deklarují, že reformu Rady podpoří pouze v kontextu reformy celé OSN.⁹⁵

Na druhou stranu Francie podporovala návrh skupiny G4. Podle slov Jaquese Chiraca : „Návrh, který předložilo Německo spolu s Brazílií , Indií a Japonskem odpovídá našemu požadavku na zlepšení akceschpmosti a zvýšení reprezentativnosti různých regionů, zejména Afriky v rámci Rady bezpečnosti.“⁹⁶

Ruské stanovisko k reformě Rady bezpečnosti je značně nekonzistentní. V tomto bodě bych se přiklonila k názoru Karla-Heinze Kampa, který ve své analýze napsal: „Jelikož reforma Rady bezpečnosti nadále ztroskotává na odmítavém postoji velkých členů OSN, může se Rusko v této otázce držet zpátky. President Putin může bez jakéhokoliv ohrožení své pozice podporovat německý požadavek, aby tím neohrozil dobrý vztah s kancléřem.“⁹⁷ Taková byla ruská pozice před Valným shromážděním 2005, kde se mělo o reformě hlasovat. Na začátku října německý vyslanec při OSN Pleuger prohlásil:“ " Francie, Velká Británie a Rusko podporuje rozšíření

93 <http://www.politikerscreen.de/index.php/Lexikon/Detail/id/72291/name/Coffee+Club>, 5.12.06

94 Scheschkewitz, Daniel: Die USA und die UNO: Eine schwierige Beziehung, v: Deutsche Welle, 26.6.2005, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,1623176,00.html>

95 Tamtéž

96 Eröffnungsrede von Staatspräsident Jaques Chirac,13. Botschaftskonferenz 29. August 2005 , Paris, <http://www.diplomatie.gouv.fr/actu/bulletin.de.asp?liste=20050830.de.html&submit.x=13&submit.y=5&submit=consulter>,13.12.2006

97Kamp, Karl-Heinz : Deutschland und Russland in der internationalen Politik, Konrad Adenauer Stiftung 2005 http://www.kas.de/publikationen/2005/5904_dokument.html

Rady s podmínkou, kterou vyslovili členové G4, že se zříkájí práva veta na příštích 15 let.“⁹⁸ Na druhu stranu v roce 2004 se podle státní ázerbájdžánské tiskové agentury Putin s italským ministerským předsedou Berlusconi během jejich setkání v Moskvě dohodli na společném stanovisku k reformě Rady. Prohlásili, že jsou proti umělému urychlování reformy a ta by měla být schválena na základě konsensu všech států OSN.⁹⁹

3.1.2.Německo vs. Itálie

Německo nemá jednoznačnou podporu od států Evropské Unie a to i přesto, že Evropská Unie vystupuje v OSN víceméně jako koherentní skupina a její snahou do budoucnosti by měla být společná zahraniční a bezpečnostní politika. Jak už bylo výše řečeno spolupráce v rámci OSN byla poprvé zmíněna v článku 19 ve Smlouvě o Evropské unii.

Itálie se stavěla od roku 1997 během jednání o Razaliho plánu do jasné opozice vůči německým aspiracím na stálé místo v Radě bezpečnosti. Itálie, která je členem skupiny sedmi nejvyspělejších států G7, cítí ohrožení svého privilegovaného postavení, ke kterému by přijetím Německa mezi stálé členy došlo. Italský ministr zahraničí Franco Frattini v létě 2004 v interview pro Corriere della Serra se symptomatickým titulkem „Itálie nebude vyloučena z reformy OSN“ prohlásil, že reforma Rady bezpečnosti nebude pro „naše německé přátele probíhat bez zklamání“.¹⁰⁰ Před jednáním o reformě v srpnu 2005 se Silvio Berlusconi nechal slyšet: „Itálie v případě reformy nebude ponechána přede dveřmi Rady bezpečnosti.“¹⁰¹ Itálie se nezalekla ani použití poměrně ostrých obvinění, která sice nebyla adresována přímo Německu, ale z nichž vyplývalo, že se právě Německa s největší pravděpodobností týkají. Italský velvyslanec v OSN Marcello Spatafora prohlásil, že jeden člen G4 vyvíjí tlak na rozvojové země, kterým hrozí, že jim sníží příspěvky na rozvojovou pomoc, pokud nepodpoří jeho kandidaturu na stálého člena Rady bezpečnosti. Teoreticky se mohlo jednat ještě o Japonsko, ale bylo jasné, že narážka byla učiněna na Německo. Ostatně německé ministerstvo zahraničí na to také reagovalo a jakékoliv obvinění tohoto druhu popřelo.¹⁰² V německém listu Financial Times Deutschland naopak

98 Mehrheit der Vetomächte befürwortet Reform des Sicherheitsrates Spiegel, 6.11.05, <http://www.deutsche-aussenpolitik.de/digest/issue236.php#foreign>

99 „Putin, Berlusconi: UN Reform, „nicht künstlich beschleunigen“, Konsens Erforderlich“

Newsletter Nr.9, 25.11.2004, s.2 <http://www.uno-komitee.de/de/newsletter/09-2004.pdf>

100 Heisig, Johannes: Zwischen alle Stühlen, Deutschland und die Reform der Vereinten Nationen, WeltTrends 52(Herbst),s.113

101 UN-Reform: Berlusconi will auch in den Sicherheitsrat, Spiegel Online, 28.7.2005 <http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,367202,00.html>

102 Heisig, Johannes, Zwischen alle Stühlen, Deutschland und die Reform der Vereinten Nationen, WeltTrends 52(Herbst),s.114

proběhla zpráva, že Itálie neposkytne Albánii příslibenou hospodářskou pomoc ve výši 220 milionů Eur, pokud Tirana podpoří plán G4.¹⁰³

3.2. Kritika na domácí scéně

3.2.1. Kritika směru německé zahraniční politiky v odborném diskursu

Hlavní těžiště diskuze však probíhá v samotném Německu. Na jedné straně jsou názory Egona Bahra nebo Karla Kaisera, kterým se požadavek stálého německého místa zdá naprosto oprávněný. Karl Kaiser považuje za důležité nejen zapojení do mezinárodních struktur. Pouze „velké mocnosti“, mezi které Německo počítá, můžou v rámci mezinárodního systému zajistit určitý pořádek. Vyzývá Německo také k reflektování vlastních národních zájmů. OSN vidí jako organizaci, která zejména v době globalizace je centrální institucí světové politiky. Má právo legitimizovat opatření, která by zasahovala proti bezpráví na lidech či celých národech. Legitimitu OSN však spojuje s nutností reformy Rady bezpečnosti, která by měla rozšířit své stálé členy o státy přesahující svou důležitostí daný region a které by své regiony vhodně reprezentovaly. Podle K. Kaisera je Německo, které přispívá třetí největší díl do rozpočtu OSN a má druhý nejpočetnější kontingent na mírových misích OSN, jasný kandidát. Vedle Brazílie, Japonska, Indie a Jihoafrické Republiky by se mělo ucházet o stálé místo.¹⁰⁴

Na druhou stranu existují autoři, kteří toto automatické přijetí role velmoci, která opravňuje německý požadavek stálého místa, odmítají nebo zpochybňují. Arnulf Baring vyzývá, aby Německo nepřebíralo hegemoniální roli. „Toto postavení Německo v historii vždy přivedlo do zkázy. Role Německa zdaleka nedosahuje takové váhy jako v první polovině minulého století.“¹⁰⁵ Důvodů pro to je prý několik. Jedním z nich je i demografický vývoj. Německo se stalo obyčejnou středoevropskou mocností rovnocennou s dalšími evropskými státy. Myšlenka, že by Německo mělo nebo mohlo být světovou mocností, která by měla požadovat stálé místo v Radě bezpečnosti, je podle Baringa lichá. Pokud by se Německo stalo stálým členem, nestačila by pouhá dobrá slova, muselo by se také více angažovat nejen finančními příspěvky, ale také vojenskými jednotkami. Německo by se mělo starat převážně o evropský region a podílet se na misích OSN pouze v mezích vycházejících z jeho spoje-neckých závazků. Podle Bariga není pro německé partnery nic znepokojivějšího než velká slova, která však nejsou následována činný. Ve snaze získat stálé místo argumentovat tím, že Německo je největší stát EU, je podle Baringa

103 UN-Reform: Berlusconi will auch in den Sicherheitsrat, Spiegel Online, 28.7.2005
<http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,367202,00.html>, 5.8.2005

104 Kaiser, Karl: Deutsche Außenpolitik in der Ära des Globalismus, Zwischen Interdependenz und Anarchie, Internationale Politik 1/1995, s.35

105 Baring Arnulf: Wie neu ist unsere Lage? Deutschland als Regionalmacht, Internationale Politik 4/1995, s.15

nepřesvědčivé, neboť vliv Evropy v globální politice se oproti minulosti zmenšil, s paralelním rozvojem jiných regionů, zejména asijských států.¹⁰⁶

Velkou diskuzi vyvolal v době irácké krize článek Gunthera Hellnamanna v časopise WeltTrends „Proti mocenskopolitické resocializaci německé zahraniční politiky“. V dvanácti bodech charakterizoval německou zahraniční politiku. Ta se podle něj nachází v nejhlubší krizi ve své poválečné historii, neboť propast mezi zahraničněpolitickým angažmá a špatnou vnitropolitickou, zejména hospodářskou a strukturální situací se stále zvětšuje. Hellmann vyzývá k návratu k „bonnské tradici“ zahraničněpolitické zdrženlivosti a k „ofenzivnímu idealismu“. Zároveň varuje před mocenskou politikou.¹⁰⁷

Poté v tomto časopise proběhla odborná diskuze na téma německé zahraniční politiky, kde se střetlo idealistické (Hellmann) a realistické pojetí zahraniční politiky.

Hans J. Gießmann se přiklání na Hellmannovu stranu: „Co dnes někteří odborní pozorovatelé považují za neškodnou normalizaci či dokonce za osvobození se od pout minulosti, ve skutečnosti hází přes palubu nejdůležitější ústavní poučení z nacionální katastrofy 20. století. Naděje, že by Německo bylo schopné více zasahovat do mezinárodní politiky pouze díky spolurozhodování v koncertu mocností, je fikcí“.¹⁰⁸ Vyzývá, aby se Německo konsekventně drželo své mírové politiky, kterou ostatně roku 1998 Joschka Fischer deklaroval. Odmítnutí účastnit se invaze do Iráku považoval za rozpomenutí se na mírovou politiku a na hodnoty německé zahraniční politiky. Naopak účast německých vojáků v Kosovu či Afghánistánu se rozhodně za mírovou politiku vydávat nemůže.

Realisté či pragmatičtí internacionalisté jsou v této diskuzi zastoupeni např. Hans W. Maulem. Ten připouští Hellmannovu tezi o největší krizi poválečné zahraniční politiky, ale její důvody vidí odlišně. Na rozdíl od idealistů nepovažuje za negativní posedlost mocí („Machtversessenheit“), ale naopak zavržení moci („Machtvergessenheit“), jako základního prostředku zahraniční politiky. Oba proudy si kladou za cíl posílení mezinárodního systému a větší závaznosti norem. V této souvislosti si Hanns W. Maul klade otázku jakým jiným způsobem, než užitím moci je možné těchto, i když civilních nikoliv militaristických cílů dosáhnout.

106 Bahring Arnulf: Wie neu ist unsere Lage? Deutschland als Regionalmacht, Internationale Politik 4/1995, s.15-16

107 Hellmann, Gunther: Wider die machtpolitische Resozialisierung der deutschen Außenpolitik, WeltTrends 42/2004, s 79-88

108 Gießmann, Hans J.: Deutsche Außenpolitik sollte geschete Friedenspolitik sein, WeltTrends 43/2004, s.42-43

3.2.2. Kritika činnosti Německa v rámci OSN a jeho požadavku na stálé místo v RB

Kofi Annan se několikrát vyjádřil, že Německo zvětšilo svůj vliv v OSN, a proto je jedním z těch co podporují německé aspirace na stálé místo.

Několik expertů v roce 1997 vydalo „WEED-Report“¹⁰⁹, knihu, která analyzovala německou zahraniční politiku v rámci OSN. Cílem této publikace bylo objasnění mnohdy netransparentních postupů této části zahraniční politiky. Zároveň si dala za cíl navrhnout možné alternativy politického jednání v OSN. Kniha analyzuje několik oblastí politiky OSN: bezpečnost, udržování míru, světová ekonomika, ekologie, rozvoj, lidská práva a reforma OSN. Publikace sice nedochází k závěru, že by Německo sledovalo pouze své mocenské zájmy, nebo že by docházelo k renacionalizaci německé zahraniční politiky. Multilaterální rámec německé zahraniční politiky je zachován. Na druhé straně se Německo aktivně nezasazuje o konsolidaci a rozvoj OSN. Většina úsilí spolkové vlády se soustřeďuje na reformu Rady bezpečnosti, k níž vláda vydala podrobnou zprávu, kde si Německo slibuje stálé místo. Pouze k financování OSN byly vypracovány další reformní návrhy. Německo sleduje politiku a logiku státu patřícího do klubu bohatých západních společností. Převážně jde o prosazování krátkodobých a krátkozrakých soukromých hospodářských zájmů na účet trvale udržitelného rozvoje a zachování uspokojivých životních vztahů.¹¹⁰ To, že G. Schröder prosazoval zrušení embarga na dovoz zbraní do Číny výměnou za podporu Německa v jeho kandidatuře na stálé místo v Radě bezpečnosti dokazuje podle mého názoru výše uvedenou tezi. Jako alternativa k německé politice je uvedena konstruktivní finanční podpora a práce skandinávských zemí a Kanady v OSN. Tyto země podle Tobiasse Debiela a Heiko Thomase prosazují své zájmy bez nároku na mocenské povýšení lépe a účinněji než Německo.¹¹¹

Günter Hellmann ve svém komentáři¹¹² kritizuje špatnou argumentaci vlády v souvislosti s německou kandidaturou na stálé místo.

Za prvé, požadavek stálého místa v Radě bezpečnosti oslabuje v ústavě psaný závazek, v kterém se píše, že Německo jako rovnocenný člen EU má sloužit míru. Stálé místo pro Německo by pouze zvýšilo nerovné zastoupení EU v Radě bezpečnosti. Dále by oddálilo preferované evropské místo a deklarovaný cíl společné bezpečnostní a zahraniční politiky

109 WEED je nezávislá nevládní organizace založená v roce 1990, jejíž cílem je větší informovanost o příčinách problémů chudoby a životního prostředí, více na <http://www.weed-online.org/about/index.html>

110 WEED/UN – Projektgruppe(Hrsg.):UN-williges Deutschland, Der WEED-Report zur deutschen UNO- Politik, Bonn 1997

111 Tamtéž, s.

112 Hellmann, Gunther: Kommentar, Ex occidente Lux...warum der deutsche Anspruch auf einen ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat schelcht begründet ist und wie Deutschland auf anderem Wege „dauerhaft mehr Verantwortung übernehmen“kann, v: Politische Vierteljahrschrift, Heft 4, 2004

Evropské unie.¹¹³ Podle nezávislé organizace WEED by získání stálého německého místa nepřispělo k demokratizaci OSN. Naopak by měli být zastoupeny státy jihu, kde žije přes 80% světové populace a kde se soustřeďují problémy současného světa. Příspěvek německé červeno-zelené koalice k reformě OSN, který se zaměřil na rozšíření Rady bezpečnosti byl podle WEED naprosto zbytečný. Označuje německé úsilí o stálé místo za snahu o potvrzení mocenské pozice i když druhého stupně.¹¹⁴

Za druhé by podle Joschky Fischera „rozšíření zvýšilo motivaci nových členů k udržitelnému rozvoji a uskutečnění cílů OSN.“¹¹⁵ K cílům OSN patří i podpora a zachování míru. Že by tohoto bylo rozšířením dosaženo je podle G. Hellmanna také sporné. Za prvé by rozšířená Rada bezpečnosti určitě nejednala rychleji a efektivněji, jak argumentuje německá vláda. Naopak se přiklání k názoru USA, který chce rozšíření Rady bezpečnosti zabránit právě z důvodu zpomalení rozhodovacího procesu. Dále zpochybňuje, že by jistá pozice Německa a dalších nových členů zajistila větší finanční příspěvky do kasy OSN, která je tak potřebná k zajištění mírových snah OSN. Ostatně všichni stálí členové zdržují své platby, tudíž stálé místo v Radě automaticky neznamená zvýšení finančních příspěvků dané země, spíše naopak.¹¹⁶

Dalším argumentem německého ministra zahraničí je „zohlednění států, které velkým dílem přispívají k udržování míru a mezinárodní bezpečnosti stejně jako k uskutečnění cílů, jež si OSN vytyčuje.“¹¹⁷ Německo, jako třetí největší přispěvovatel do rozpočtu OSN a s druhým největším počtem vojáků účastnících se vojenských misí OSN, se cítí být povoláno do Rady bezpečnosti. I tento argument G. Hellmanna napadá. Tato situace se podle něj může v budoucnu změnit, vzhledem k neutěšené hospodářské situaci Německa a jeho tendencím šetřit, kde se dá. Ostatně Německo by jako průmyslová stát mělo poskytovat rozvojovou pomoc ve výši 0,7%BSP. Ta dosahovala v roce 1991 0,42%BSP a v roce 2001 už pouhých 0,245%BSP a nadále se do roku 2004 snižuje. Výdaje na armádu se oproti 80. letům drasticky snížily, což je dáno koncem

113 Hellmann, Gunther: Kommentar, Ex okcidente Lux...warum der deutsche Anspruch auf einen ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat schelcht begründet ist und wie Deutschland auf anderem Wege „dauerhaft mehr Verantwortung übernehmen“kann, Politische Vierteljahrschrift, Heft 4, 2004

114 WEED-Stellungnahme zum UN-Millennium+5-Gipfel vom 14. - 16. September 2005 in New York: Diese Reform ist keine Reform! 12.09.2005, <http://www.weed-online.org/themen/85929.html>, 10.12.2006

115 Rede des Bundesministers des Auswärtigen, Joschka Fischer, vor der 59. Generalversammlung der Vereinten Nationen am 23. September 2004 in New York: “Für eine Reform des Systems der Vereinten Nationen”, v: Bulletin 2004, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

116 Hellmann, Gunther: Kommentar, Ex okcidente Lux...warum der deutsche Anspruch auf einen ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat schelcht begründet ist und wie Deutschland auf anderem Wege „dauerhaft mehr Verantwortung übernehmen“kann, Politische Vierteljahrschrift, Heft 4, 2004

117 Rede des Bundesministers des Auswärtigen, Joschka Fischer, vor der 59. Generalversammlung der Vereinten Nationen am 23. September 2004 in New York:“Für eine Reform des Systems der Vereinten Nationen”,

v: Bulletin 2005, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

studené války a snížením výdajů na vnitrostátní obranu. Poměrně přispívají ze západní Evropy na armádu méně už jen Španělsko, Belgie a Lucembursko. V roce 2001 dosahovaly armádní výdaje pouhých 1,36% BSP.¹¹⁸ Andrea Lisette zpochybňuje angažovanost Německa při mírových misích OSN. Připouští, že na začátku 90.let se Německo ve zvýšené míře podílelo na mírových misích např. v Namíbii, Kambodže a Somálsku. Tento trend však s postupem času slábl. Německo se angažuje v první řadě na Balkáně. Jednotky nasazené v Afghánistánu v rámci mise ISAF se podařilo G. Schröderovi prosadit jen díky tomu, že spojil hlasování o vyslání mise s hlasováním o důvěře vlády. Ve svém článku dochází k závěru, že deklarace větší zodpovědnosti pokulhává za ochotou jednání a nasazení vlastních prostředků a personálu. Krom toho napadá jednání G. Schrödera v období irácké krize. Skutečnost, že se Německo odmítlo angažovat v tomto konfliktu sice bylo v souladu s hlavními znaky německé zahraniční politiky, ale způsob jakým se Německo postavilo proti americkému požadavku útoku na Irák, považuje přinejmenším za nerozumný. Krom toho se Německo bez předchozího pokusu sjednocení evropského postoje k irácké krizi rozhodlo k individuálnímu postupu a otevřenému antiamerikanismu. G. Schröder v předvolební kampani odmítl vojenský zákrok na Irák i v případě schválení tohoto postupu Radou bezpečnosti.¹¹⁹

Závěr

Předkládaná práce se snažila analyzovat vývoj německé zahraniční politiky od doby sjednocení země. Soustředila se přitom na jeden aspekt zahraničně-politické agendy vládní politiky: podporu reformy Organizace spojených národů a snahu v tomto kontextu získat místo stálého člena Rady bezpečnosti.

Analýza postojů jednotlivých vlád v dané otázce ukazuje na jeden základní rozdíl: odlišný pohled kancléřů Helmuta Kohla a Gerharda Schrödera a jejich různé priority v zahraniční politice. Ačkoliv Klaus Kinkel, ministr zahraničí za vlády Helmuta Kohla, několikrát vznesl přání či odhodlání získat stálé místo v Radě bezpečnosti, Helmut Kohl se na toto snažení díval skepticky. Po sjednocení pokračoval ve své tradiční zahraniční politice, jejímž těžištěm byla integrace Evropy a dobrý vztah s USA. Jelikož pro USA reforma Rady bezpečnosti nebyla žádoucí, trvání na stálém místě bylo i pro Kohla irelevantní. Jeho postoj je možné označit

118 Hellmann, Gunther: Kommentar, Ex okcidente Lux... warum der deutsche Anspruch auf einen ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat schelcht begründet ist und wie Deutschland auf anderem Wege „dauerhaft mehr Verantwortung übernehmen“ kann, Politische Vierteljahrschrift, Heft 4, 2004

119 Lisette, Andreae: Deutschland als Motor einer europäischen Politik in den Vereinten Nationen?, v: Aus Politik und Zeitgeschichte B 48/2002, s. 36-37

za realistický pragmatický multilateralismus, myšlenkový proud, definovaný Guntherem Hellmannem.

Na druhou stranu získání stálého místa se pro Gerharda Schrödera stalo jednou z prioritních záležitostí jeho zahraniční politiky. Tato politika zajisté souvisí se stoupajícím sebevědomím nové německé generace, která nevidí střed svého zahraničně politického zájmu v a priori dobrém vztahu s USA. To je dáno novou suverénní pozicí Německa, méně závislého na USA než za dob studené války, dále upevněnou vnitřní demokratickou strukturou a pocitem relativního bezpečí bez vnějšího ohrožení. Přesto například zapojení německých vojsk v Afgánistánu v boji proti terorismu dokazuje, že se ani Gerhard Schröder nemohl úplně vzdát spolupráce s USA. Zároveň je možné v otázce německé kandidatury na stálé místo pozorovat jistý posun od Kohlova pragmatismu a realismu k Schröderovu idealismu. Požadavek na získání stálého místa v Radě bezpečnosti je totiž spíše symbolický, ve smyslu nepravděpodobného uskutečnění reformy. Jak bylo řečeno, návrhy na reformu narážely vždy na několik překážek, které se zdají být v kratším horizontu nepřekonatelné. Za prvé snaha USA, ale i dalších stálých členů zabránit rozšíření Rady bezpečnosti a tím oslabit svou privilegovanou pozici. Za druhé animosity mezi regionálními konkurenty, kdy se ať už stálí či nestálí členové staví proti vstupu nových kandidátů na stálý post v Radě bezpečnosti. Stejný postoj jako Gerhard Schröder zastává i současná předsedkyně CDU Angela Merkel. Její zahraničně politické priority se sice opět do značné míry vrátily ke spolenectví Německa s USA, ale v otázce stálého místa zachovávají stejné stanovisko jako SPD a není to pouze stanovisko, které by vycházelo z koaliční smlouvy mezi stranami CDU/CSU a SPD. Již za vlády Gerharda Schrödera se sjednotil názor vedoucích struktur všech stran (kromě PDS) zastoupených v parlamentu. V roce 2001 se čtyři parlamentní strany, mezi nimi parlamentní frakce CDU/CSU shodly na nutnosti provedení reformy Rady bezpečnosti a na jejím přizpůsobení politické realitě.¹²⁰ Je tedy otázkou jaké byly motivy této politiky? V případě Gerharda Schrödera šlo za prvé o pokračování snahy odklonit pozornost od domácích problémů orientací na zahraniční politiku; za druhé šlo o prosté symbolické gesto, jímž dává Německo srozumitelně najevo, že nadále nehodlá hrát druhé housle na mezinárodní scéně. V tomto smyslu se Gerhard Schröder jasně postavil na stranu těch, kteří deklarují tzv. normalizaci Německa ve smyslu rovnocenného zastoupení ve strukturách OSN a NATO. V souladu s tím Schröder požaduje stálé místo v Radě. Ovšem tato pozice z výše uvedených důvodů pravděpodobně ještě dlouho nebude umožněna.

120 Antrag der Fraktionen SPD, CDU/CSU, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und F.D.P., Die Vereinten Nationen an der Schwelle zum neuen Jahrtausend, Drucksache 14/5243, 07. 02. 2001, s .5 <http://dip.bundestag.de/btd/14/052/1405243.pdf>

Na začátku své práce jsem si položila otázku, zda-li snaha získat stálé místo v Radě bezpečnosti není v rozporu se základy či principy německé zahraniční politiky. Jedním ze základních principů německé zahraniční politiky jak ho definuje Základní zákon je multilateralismus. OSN jako celek je sice organizací budovanou na základě multilaterálního kooperatismu, avšak její nejvyšší rozhodovací orgán na tomto principu nefunguje. V grémiu, v kterém disponují mocnosti jako Čína a Rusko právem veta, se účinná politika kooperace vytvářet nedá. Multilaterální kooperace funguje na základě jednotných demokratických principů a jednotných zájmů; současná Rada bezpečnosti není založena ani na prvním, ani druhém principu.

Mohlo by se zdát, že snaha třetího evropského státu získat stálé místo v Radě bude přivítána všemi partnery EU. To se však nestalo. Zejména Itálie se postavila proti tomuto německému požadavku. Tím se potvrzuje charakter tohoto grémia jako prestižního uskupení států, které vyvolává nevoli nečlenů. Ti se pak brání kandidatuře potencionálních nových členů nejen pokud jde o regionální konkurenty či nepřátele, ale i když se to týká jejich partnerů. Dále se německým požadavkem oddaluje a jistým způsobem ztěžuje možnost společné evropské politiky.

Deklarovanou prioritou většiny německých stran je získání společného evropského místa v Radě. Ale jelikož společná zahraniční politika je stále hudbou budoucnosti, rozhodlo se Německo kandidovat samostatně. Ale jak je vidět na postoji Itálie, deklarace německého požadavku spíše vnáší rozpory a konkurenční boj mezi evropské partnery. Proto si myslím, že požadavek stálého místa je v rozporu s jednou z hlavních priorit německé zahraniční politiky – s posilováním multilateralismu a prohlubováním evropské integrace.

Resümee

Diese Arbeit versucht die Entwicklung der deutschen Außenpolitik seit der Wiedervereinigung zu analysieren. Sie konzentriert sich auf einen Aspekt der deutschen Außenpolitik und zwar die Unterstützung der Reform der Vereinten Nationen (UNO) und die Bemühung in diesem Kontext einen ständigen Sitz in dem UNO Sicherheitsrat zu erwerben.

Das Ziel dieser Arbeit ist, die unterschiedliche Einstellungen der beiden deutschen Regierungen zur Reform des Sicherheitsrates zu untersuchen. Die zweite Frage, die hier gestellt wird, ist ob die Bemühung einen Ständigen Sitz zu bekommen nicht im Widerspruch zu den Grundlagen der deutschen Außenpolitik steht.

Die erste Kapitel verschafft einen Überblick über die deutsche Außenpolitik seit 1990. Nach der notwendigen theoretischen Grundlage, die die elementare Theorien der internationalen Beziehungen und die verschiedenen Ansichten über die gegenwärtige außenpolitische Situation beschreiben, definiere ich anhand des Grundgesetzes und der Reden der deutschen politischen Elite die Normen und die Prinzipien der deutschen Außenpolitik.

Die zweite Kapitel beschreibt die Pläne der Reform des UNO-Sicherheitsrates und die Ansichten einzelnen Regierungen über diese Problematik. Hier wird vor allem an die theoretische Ebene der Reform betont, weil beide Pläne die bisher diskutiert wurden, hatten aus den verschiedenen Gründen kaum eine Chance angenommen werden. Dann werden die unterschiedliche Beziehungen der einzelnen Koalitionsparteien zur UNO vorgestellt und das verschiedene Engagement in der Frage des deutschen ständigen Sitzes in Sicherheitsrat vor allem der beiden deutschen Bundeskanzler die ungleichartige Prioritäten in der Außenpolitik hatten.

Die dritte Kapitel erörtert die deutsche kritische Stimme, die sich gegen die deutsche Bemühung, einen ständigen Sitz zu bekommen, stellen. Sie beschäftigt sich auch mit den internationalen Opponenten.

Diese Arbeit ist zu dem Schluß gekommen, dass die außenpolitische Prioritäten Kohls vor allem ein gutes Verhältniss zur Vereinigten Staaten und die Integration der Europäische Union waren. Gerhard Schröder war andererseits ein Fürsprecher der „Normalisierung“ der für seine eigene Interesse das gute Verhältniss zur Vereinigten Staaten geopfert hat. Für Helmut Kohl war der deutsche Sitz kein Thema, an der anderen Seite wurde diese für Schröder eine der außenpolitischen Priorität. Was die außenpolitischen Grundlagen betrifft, wird zu solchem gekommen: Sowohl die Integration der Europäischen Union als auch der Multilateralismus sind durch diese Bemühung geschwächt.

Seznam použité literatury

Monografie

- Auswärtiges Amt (Hrsg.), 25 Jahre Mitgliedschaft Deutschlands in den Vereinten Nationen, Bonn 1998, s.23
- Behrens, Kai: Prioritätenwechsel in der Außenpolitik, Frankfurt am Main 2005, s.30-33,
- Bierling, Stephan: Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland: Normen, Akteure, Entscheidungen, München 2005, s.5-9
- Bredow, Wilfried von: Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland, eine Einführung, Wiesbaden 2006, s.15
- Bullard, Julian: Die britische Haltung zur deutschen Wiedervereinigung, v: Josef Becker (Hrsg.): Wiedervereinigung in Mitteleuropa. Außen- und Innenansichten zur staatlichen Einheit Deutschlands, München 1992, s.39
- Drulák, Petr: Teorie mezinárodních vztahů, Praha 2003, s.72-88
- Fischer, Joschka: Risiko Deutschland. Krise und Zukunft der deutschen Politik, Köln 1994, s. 232
- Gareis, Sven Bernard: Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik, Eine Einführung, Opladen 2005, s.23-24
- Harnisch Sebastian; Maull, Hanns W.: Germany as a civilian Power?The foreign policy of the Berlin Republic, Manchester and New York, 2001, s.1-10
- Harnisch, Sebastian: Change and Komunity in Post-Unification German Foreign Policy, v: German Politics, Volume 10, London 2001
- Harnisch, Sebastian: German Non-Proliferation Policy and the Iraq Conflict, v: German Politics 13(2004) 2, s.1-34
- Hellmann, Gunther: Deutsche Außenpolitik, Eine Einführung, Wiesbaden 2006, s.98-100
- Hollis, Martin; Smith, Steve: Mezinárodní vztahy: výklad a porozumění, Brno 2000, s.28-32
- Hyde-Price, Adrian: Germany&European order: Enlarging NATO and the EU, Manchester and New York, s.145-149
- Jones, R. J.(edited by): Routledge Encyclopedia of International Political Economy, Volume 3, London 2001, s.1315-1316
- Kaiser, Karl: Deutschlands Vereinigung, Bergisch Gladbach 1991, s.103
- Kaiser, Karl: Das vereinigte Deutschland in der internationale Politik, v: Deutsche neue Aussenpolitik, Band I., edited by Kaiser, Karl; Maull, Hanns W., München 1994
- Kuchenbuch, Uta: Deutschland und die Vereinten Nationen, Hamburg 2004
- Lisette, Andrea: Reform in der Warteschleife, München 2002
- Nabers, Dirk: Allianz gegen den Terror, Deutschland, Japan und die USA, Wiesbaden 2005, s. 29-38
- Nohlen, Dieter: Lexikon der Politik, Band 1, Politische Theorien, München 1995, s. 236-240
- Rühl, Lothar: Einige Kriterien nationaler Interessenbestimmung, v: Sicherheitspolitik Deutschland: Neu Konstellation, Risiken, Instrumente, edited by Wolfgang Hendrich, Joachim Krause, Uwe Nerlich, Jürgen Nötzhöld, Reinhardt Rummel, Baden-Baden, s. 754
- Schwarz, Hans-Petr: Handbuch der deutschen Außenpolitik. München 1975, s. 52-53
- Volger, Helmut (Hrsg.): Lexikon der Vereinten Nationen, München 2000, s.598- 615
- Wagener, Martin: Auslandseinsätze der Bundeswehr. Normalisierung statt Militarisierung deutscher Sicherheitspolitik, v: Maul, Hanns W.; Harnisch, Sebastian; Grund Constantin: Deutschland im Abseits? Rot-Grün Außenpolitik 1998-2003, Baden Baden 2003
- WEED/UN – Projektgruppe(Hrsg.):UN–williges Deutschland, Der WEED–Report zur deutschen UNO- Politik, Bonn 1997

Články, proslovy, dokumenty

- „Aus für deutschen Traum“, Die Zeit, 5.8.2005, www.zeit.de/2005/32/UN_Sicherheitsrat, 20.11.06
- Annan, Kofi: Bezpečnější svět – naše společná zodpovědnost, 2004
<http://www.un.org/secureworld/brochure.pdf>, 25.12.2006

- Antrag der Fraktionen SPD, CDU/CSU, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP: Die Vereinten Nationen an der Schwelle zum neuen Jahrtausend, Drucksache 14/5243, 7. 2. 2001, <http://dip.bundestag.de/btd/14/052/1405243.pdf>, 12.12.2006
- Antrag der Fraktionen SPD, CDU/CSU, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und F.D.P., Die Vereinten Nationen an der Schwelle zum neuen Jahrtausend, s. 5, v: Drucksache 14/5243, 07. 02. 2001 <http://dip.bundestag.de/btd/14/052/1405243.pdf>
- Außen- und Sicherheitspolitische Grundsätze der CSU
„Chancen nutzen – für Sicherheit sorgen“
Grundsatzprogramm der CDU Deutschlands: "Freiheit in Verantwortung", Hamburg 1994, s.64-65
<http://www.cdu.de/doc/pdf/grundsatzprogramm.pdf>
- Außen- und Sicherheitspolitische Grundsätze der CSU
„Chancen nutzen – für Sicherheit sorgen“, 11.Okt.2004, s.15
http://www.csu.de/csu-portal/csude/uploadedfiles/Dokumente/041011_Grundsatzpapier.pdf
- Beschluss des 20. Parteitages der CDU Deutschlands: „Deutschlands Verantwortung und Interessen in Europa und der Welt wahrnehmen.“, 28. Nov. 2006, s.15
http://www.dresden2006.cdu.de/download/Beschluss_A_End.pdf
- Bundesverfassungsgericht (1994): BVerfGE 90, 289 – Bundeswehreinsatz vom 12.Juli 1994
Dokumente zur deutschen Politik. Deutsche Einheit. Sonderedition aus den Akten des Bundeskanzleramtes 1989/90, München 1998, s.506
- Hirsch, Helga: Zur Berichterstattung über Deutschland in der polnischen Presse, v: Dokumentation zur Konferenz „Das Bild der Nachbarn in der deutschen und polnischen Presse des Grenzgebiets“, 12. - 14. November, Werder/Havel 1994, http://www.dpg-brandenburg.de/nr_4_5/hirsch.shtml, 20.10.06
- Bahring Arnulf: Wie neu ist unsere Lage? Deutschland als Regionalmacht, Internationale Politik 4/1995, s.15
- Berndt, Michael; Ruf, Werner: (K)Ein Platz im Sicherheitsrat, 1996, <http://www.uni-muenster.de/PeaCon/wuf/wf-96/9620202m.htm>, 20.11.06
- Beschluss des Präsidiums der FDP: Kontinuität, Prinzipien und neue Herausforderungen für liberale Außenpolitik, Berlin, 6. September 2005, s. 4-5, http://www.fdp.de/files/653/P-Liberale_Aussenpolitik.pdf
- Bílková, Veronika; Kortusová, Pavla : Reforma OSN se nekoná? Ohlédnutí za zářijovým summitem OSN, v: Mezinárodní politika 2006/1
- Bourantonis, Dimitris; Magliveras, Konstantinos: The Enlargement of the UN Security Council: Reflections from the Current Debate, v: Politics: surveys and debates for students of politics, Volume 22/2002, 1
- Das GrüneWahlprogramm 2005: „Eines Für Alle“, s.109
http://www.gruene.de/cms/default/dokbin/141/141550.wahlprogramm_2005.pdf
- Chirac, Jaques: Eröffnungsrede, 13. Botschaftskonferenz 29. August, Paris 2005, <http://www.diplomatie.gouv.fr/actu/bulletin.de.asp?liste=20050830.de.html&submit.x=13&submit.y=5&submit=consulter,13.12.2006>
- Cremer, Uli: Deutschland – eine Veto-Macht, Vor einem Sitz im Sicherheitsrat oder: Realitätsverlust rotgrüner Außenpolitik, Kassel 2005, s.1
<http://www.uni-kassel.de/fb5/frieden/themen/Aussenpolitik/sicherheitsrat2.html>, 21.4.2005
- „EU Beitritt Türkei, unfair, unehrlich und zünisch“, Frankfurter Allgemeine Zeitung 15.12.04,
<http://www.faz.net/s/Rub99C3EECA60D84C08AD6B3E60C4EA807F/Doc~E786204A408184F3C93939BC7F6B474F5~ATpl~Ecommon~Scontent.html>, 20.12.2006
- Hellmann, Gunther: Goodbye Bismarck? The Foreign Policy of contemporary Germany, v: Mershon International Studies Review, 40: 1 (1996), s. 1-39,
http://web.uni-frankfurt.de/fb3/hellmann/mat/Hellmann_Goodbye-Bismarck.pdf, 2.1.2007
- Fischer, Joschka: Rede anlässlich des Festakts „50 Jahre Deutsche Gesellschaft für die Vereinten Nationen“ am 19. März, New York 2002, v: Bulletin 2002, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

- Fischer, Joschka: Rede im Rahmen der „Weimarer Reden über Deutschland“ „Europäische Herausforderungen zwischen Integration und Erweiterung und Deutschlands Verantwortung mitten in Europa“ am 10. April, 2002 Weimar, v: Bulletin 2002, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung
- Fischer, Joschka: Rede „Für eine Reform des Systems der Vereinten Nationen“ vor der 59. Generalversammlung der Vereinten Nationen am 23. September., 2004 New York, v: Bulletin 2005, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung
- Geschäftsordnung der Bundesregierung,
http://www.bundesregierung.de/Content/DE/___Anlagen/geschaeftsordnung-der-bundesregierung.property=publicationFile.pdf
- Gießmann, Hans J.: Deutsche Außenpolitik sollte geschete Friedenspolitik sein, WeltTrends 43/2004, s.42-43
- Grundsatzprogramm von Bündnis 90/Die Grünen: „Die Zukunft ist Grün“, 2002, s.165-167
http://www.gruene.de/cms/files/dokbin/68/68425.grundsatzprogramm_die_zukunft_ist_gruen.pdf
- Grundsatzprogramm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, Leipzig 1998, s. 18
http://www.spd.de/show/1682028/spd_berlinerprogramm.pdf
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23.Mai 1949, zuletzt geändert durch Gesetz vom August 2006, http://www.bundestag.de/parlament/funktion/gesetze/gg_aug2006.pdf, 20.12.2006
- Heisig, Johannes:Zwischen alle Stühlen, Deutschland und die Reform der Vereinten Nationen, WeltTrends 52(Herbst),s.113
- Hellmann, Gunther: Wider die machtpolitische Resozialisierung der deutschen Außenpolitik, WeltTrends 42/2004, s 79-88
- Hellmann, Gunther: Kommentar, Ex occidente Lux...warum der deutsche Anspruch auf einen ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat schelcht begründet ist und wie Deutschland auf anderem Wege „dauerhaft mehr Verantwortung übernehmen“kann, v: Politische Vierteljahrschrift, Heft 4, 2004
- Kaiser, Karl: Deutsche Außenpolitik in der Ära des Globalismus, Zwischen Interdependenz und Anarchie, Internationale Politik 1/1995, s.35
- Kamp, Karl-Heinz : Deutschland und Russland in der internationalen Politik, Konrad Adenauer Stiftung 2005
http://www.kas.de/publikationen/2005/5904_dokument.html
- Kinkel, Klaus: Rede vor 47. Generalversammlung der Vereinten Nationen New York am 23. September, New York 1992, v: Bulletin 1992, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung
- Kinkel, Klaus: Verantwortung, Realismus, Zukunftssicherung – Deutsche Außenpolitik in einer sich neu ordnenden Welt, v: Frankfurter Allgemeine Zeitung, 19.3.1993
- Kinkel, Klaus: Rede vor der 49. Generalversammlung der Vereinten Nationen am 27.September, 1994 New York, v: Bulletin 1994, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung
- Koalitionsvertrag 2002-2006: Erneuerung-Gerechtigkeit-Nachhaltigkeit: Für ein wirtschaftlich starkes, soziales und ökologisches Deutschland. Für eine lebendige Demokratie., s.72,
http://archiv.bundesregierung.de/artikel/17/444117/attachment/444120_3.pdf
- <http://www.datenschutz-berlin.de/doc/de/koalo/11.htm#xi7>, 25.10.2006
- Koalitionsvereinbarung zwischen SPD und Bündnis 90/Die Grünen, 20. Oktober, Bonn 1998,
<http://www.datenschutz-berlin.de/doc/de/koalo/11.htm#xi7>, 25.10.2006
- Koalitionsvertrag von CDU,CSU und SPD, 11. November, 2005
http://koalitionsvertrag.spd.de/servlet/PB/show/1645854/111105_Koalitionsvertrag.pdf
- Knapp, Manfred: Die Rolle Deutschlands in den Vereinten Nationen, Aus Politik und Zeitgeschichte (B 27-28/2002)
http://www.bpb.de/publikationen/71V9P9,1,0,Die_Rolle_Deutschlands_in_den_Vereinten_Nationen.html, 29.3.2006
- Kohl, Helmut: Regierungserklärung „Aufbruch in die Zukunft: Deutschland gemeinsam erneuern.“ vor dem Deutschen Bundestag am 23.November, 1994 Bonn, v: Bulletin 1994, Herausgegeben vom Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

Lindner, Ralf; Bardeleben, Manfred: Reform der Vereinten Nationen , Bonn 1997
<http://www.fes.de/fulltext/stabsabteilung/00495002.htm#LOCE9E2>, 20.11.2006
 „Mehrheit der Vetomächte befürwortet Reform des Sicherheitsrates“,
 Spiegel, 6.11.05, <http://www.deutsche-aussenpolitik.de/digest/issue236.php#foreign>
 Nass, Mathias: Mit Kampfeslust und tausend Tricks, Die zeit, 16.12.04,
<http://www.zeit.de/2004/52/UN-Reformdebatte,12.11.06>
 „Putin, Berlusconi: UN Reform, „nicht künstlich beschleunigen“, Konsens
 erforderlich
 Newsletter Nr.9, 25.11.2004, s.2, <http://www.uno-komitee.de/de/newsletter/09-2004.pdf>
 Scheschkewitz, Daniel: Die USA und die UNO: Eine schwierige Beziehung, v: Deutsche Welle,
 26.6.2005, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,1623176,00.html>
 Schröder, Gerhard: Rede vor dem Verband der Chinesischen Industrie
 am 7. Dezember, Peking 2004, v: Bulletin 2004, Herausgegeben vom Presse- und
 Informationsamt der Bundesregierung
 Schröder, Gerhard: Rede von Bundeskanzler Gerhard Schröder vor der American Chamber of
 Commerce am 27. Juni, Washington 2005, v: Bulletin 2005, Herausgegeben vom Presse- und
 Informationsamt der Bundesregierung
 Töpfer, Eric: Mit begrenztem Erfolg auf schwierigem Terrain, Joschka Fischer wirbt in Asien für
 ständige Sitz im Sicherheitsrat, Südasiens-Netz e.V., 2004,
<http://www.suedasien.net/news/2004/juli/fischer.htm>
 „UN-Reform: Berlusconi will auch in den Sicherheitsrat“, Spiegel Online, 28.7.2005
<http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,367202,00.html>
 Wahlprogramm der FDP, 29.7.2005, s. 47-48, <http://www.fdp.de/files/653/fdp-wahlprogramm.pdf>
 WEED-Stellungnahme zum UN-Millennium+5-Gipfel vom 14. - 16. September 2005 in New York:
 Diese Reform ist keine Reform! 12.09.2005, <http://www.weed-online.org/themen/85929.html>,
 10.12.2006
 „Vertrauensvolle Partnerschaft mit China“, Archiv der Bundesregierung 6.12.2004,
<http://archiv.bundesregierung.de/bpaexport/artikel/68/756368/multi.htm>
 Wiesbadener Grundsätze: Für die liberale Bürgergesellschaft, beschlossen auf dem Bundesparteitag
 der FDP am 24. Mai 1997 in Wiesbaden, s.25-26, <http://www.fdp-bundesverband.de/files/363/wiesbadg.pdf>

internetové zdroje

<http://www.inidia.de/un-charta-komentar.htm>, 10.11.2006
<http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Aussenpolitik/VereinteNationen/ReformVN/ReformSR-Vorgeschichte.html>, 6.12.2006
<http://www.politikerscreen.de/index.php/Lexikon/Detail/id/72291/name/Coffee+Club>, 5.12.2006